

op.
PE 358

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

№ 2-3 (57-58)

VEEBRUAR-
MÄRTS - 1934

*ESIMESEL KAANEL ON
SL. NADJA ASTASCHKO PILT*

Nadja Astaschko on naisnoorkommunist Viitebskis „Snamja Industrialisatsii“ vabrikus kuubede valmistuse töökojas brigadiir, lööktööline, parem brigadiir vabrikus. Tema brigaad täidab kogu aeg tööstus-rahandusplaani ja töötab ilma praaki tegemata. Nadja Astaschko on 20-aastane, ta on kasvanud lastemajas. Enamliku eeskujuliku töö eest sai Astaschko kõrgema aumärgi — Lenini ordeni.

№ 2-3

(567-58)

NAISTÖÖLINE

JA

NAISKOLHOOSNIK

VEEBR.-
MÄRTS

1934

„...JÄÄDA KUNI LÖPUNI TRUUKS PROLETAARSELE INTERNATSIONALISMILE JA KÕIGI MAADE PROLETAARLASTE VENNASLIIDULE.“

STALIN

RAHVUSVAHELINE KOMMUNISTLIK NAISTEPÄEV

Käesoleval aastal pühitseme meie rahvusvahelist naistepäeva täiesti erakorralistes tingimustes.

Kogu kapitalistlikku ilma on valdanud kriis, ning niinimetatud ajutine stabilisatsioon on jäädavalt minevikualda vajunud.

Sõjariistus kokkupõrked revolutsiooniliste ja kontrevolutsiooniliste jõudude vahel Austrias, üldstreik Prantsusmaal, hüglasuured poliitilised ja sotsiaalsed vapustused kogu kapitalistlikus ilmas, palavikulik sõjariistade valmistamine ja iga päevaga kasvav otsekohene sõjahädaoht, — kõik see tõendab, et maailm on uude arenemise astmesse jõudnud. **Lähenevad revolutsioonilised tormid.** Selles pole enam mingit kahtlust.

Kõrgel üle teiste riikide seisab nagu kindel kalju, uus ennenägematu maa — meie NSV Liit.

Ta on viimaste aastate vältel põhjalikult ümber kujunenud. Põllutöö maast on ta muutunud suurtööstuse maaks. Väikese üksikpõllumajandusega maast on ta muutunud kollektiivse mehaniseeritud suurpõllumajandusega maaks.

„Töötav talurahvas, meie nõukoguline talurahvas on asunud **lõpulikult ja tagasi-pööramatult** sotsialismi punase lipu alla“ (Stalin).

Pimedast, kirjaoskamatus ja kultuurivaesest maast muutub NSVL täiesti kirjaoskajaks ja kultuurseks maaks, mis kaetud kõrgemate kesk- ja algkoolide määratusuure

võrguga, mis töötavad NSV Liidu kõigi rahvaste keeltele.

On loodud uued tööstuseharud: tööpinkide ehitus, automobiilide tööstus, traktoritööstus, keemiatööstus, mootorite ehitus j. t. tööstused.

1930. a. alates on meil tööstus kasvanud enam kui kahekordselt. Meie maa on muutunud kindlalt ja lõpulikult tööstusmaaks.

NSV Liit sammub kindlasti ja julgelt ikka edasi uutele võitudele.

Hoopis teist pilti näeme kapitalistlikudel maadel. Kodanlus sipleb kriisi valus ja otsib väljapääseteed sellest kriisist fashismi ja sõja kaudu.

Tänapäeva Jaapan ja Saksamaa on maailma reaktsiooni löökrusikas.

Jaapan on Kaugas-Idas sandarmiks, selleks sandarmiks Euroopas tahab saada Saksamaa.

Mõlemate riikide valitsev kildkond on kuulutanud „ristisõja“ kogu ilma enamlusele, seades vastu nõukogude sirbile ja vasarale fashismi nuudi ja tapakirve.

Kapitalistlike riikide tung fashiseerumisele kriipsutab alla kodanluse nõrkust, tähendab sisuliselt seda, et kasvab revolutsiooniline kriis ja laiade töötavate hulka rahulolematust maksva korra vastu, et kapitalistid ei suuda enam oma võimu alal hoida vana parlamendi ja kodanlise „demokraatia“ alusel, mis segavad teda võitluses proletariaadiga ja uue imperialistliku sõja ettevalmistuses.

Faschismi kaudu loodab kodanlus päästa kapitalistliku korra süsteemi lagunemisest.

Et miljonid töölised viletsusse ja nälga, faschistliku terrori küünte vahele ja sõjahädaohtu on paisatud, selles on süüdi sotsid, kes kodanluse peatoeks on. Keegi ei saa enam salata, et II Internatsionaal on kogu ilma reaktsiooni tugi.

Sotsid olid ja on proletariaadi äraandjad. Nii oli see imperialistliku sõja algul ja ka lõpul, kui revolutsiooniks soodne pind oli, nii on see ka käesoleval ajal. Kui Saksamaal sotsid ei oleks takistanud tööliste ühiseväerinna loomist, kui Saksamaa sotsid oleksid võidelnud nii vahvasti faschistide vastu, nagu nad kommunistide vastu võitlesid, siis ei oleks Hitler võimule tulnud. Saksamaal avasid just sotsid faschismile uksed ja seda teevad nad ka teistel maadel.

Nüüd Austrias, kus töölised võitlesid kangelaslikult nagu lõvid austria pealetungiva faschismi vastu, said jällegi sotsid äraandjaks. Nad kapituleerisid kohe faschismi ees täielikult ja andsid sõnalausemata alla. Nende ninamehed Otto Bauer ja Deutsch lippasid kohe väljamaale ja hakkasid sealt kirjutama, et ei oleks tarvis olnud sõjariistu kätte võtta, siis kui voolas vahvate kangelaste — austria tööliste veri uulitsavõitlustel...

Nende juudaste äraandmist tööliklass ei unusta.

Et sotsid alati parema meelega kodanluse diktatuuri eeldavad, seda nägime meie ka Eestis, kus sotsidel oli valida üks kahest, kas töörahva diktatuur või kodanluse diktatuur. Nad läksid kõhklemata ja tagasipööramata kodanluse diktatuuri juurde. Sotsid astusid valitsusse, põlvedel palusid saksa okkupatsioonivägesid, et nad Eestist ei lahkuku. Käisid Inglismaalt ja soome püssipoistelt abi palumas, et need aitaks eesti töörahvast kodanluse verise kannal alla suruda.

Seda äraandmise poliitikat on nad tänapäevani teostanud ja teostavad edasi. Meie oleme kindlad, et ka eesti „pahempoolsed“ sotsid, kes praegu Eestis revolutsioonilisi sõnadekõlksusid teevad, niisamuti nagu austria „pahempoolsed“ sotsidki, otsustaval silmapilgul kas ära jooksevad või otsekohe faschismi poole üle lähevad. See on tõsiasi, mida ka eesti naistöölised, täna oma võitlusrida koondades, kindlasti arvesse peavad võtma.

Igal naiseltsilisel tuleb aktiivselt võidelda sotsiaalfaschismiga, paljastada ja purustada teda — muidu ei saa olla proletarise revolutsiooni võitu ei Eestis ega ka teistes kapitalistlikudes maades.

* * *

Sotsialismi ülesehitus Nõukogude Liidus loob uut tüüpi naistöölise ja naiskolhoosniku. Naisel on siin majanduslikus ja poliitilises, perekonna- ja igapäevases elus mehega täiesti ühesugused õigused.

Järjesti kasvab naistöölise arv tööstuses. Viimase kolme aasta jooksul on tööstusse tõmmatud 3¹/₂ miljonit uut naistöölise. Üks kolmandik kõigist töölistest ja teenijatest NSV Liidus on naisterahvad.

Ka kolhoosides on meil suured saavutused naisterahvaste organiseerimise alal. Naine on kolhoosides suur jõud. Alguses oli suurem jagu naisi kollektiviseerimise vastu, neil oli raske uuest aru saada ja lahti ütelda vanadest kommetest ja harjumustest. **Nüüd aga on asi järsult teiseks muutunud.** Sm. Kaganovitsh rääkis partei 17. kongressil, et kui nad möödunud sügisel Moskvast läbi viisid linaropsijate üldoblastilise kokkulennu, millest osa võtsid 989 delegaati, siis oli nende seas 824 naiskolhoosnikku, kes esimest korda Moskvast, ja 466, kes enne ei olnud veel raudteel sõitnud.

„Ma olen näinud paljuid koosolekuid, kuid niisugust vaimustust, kui siin oli, ei ole mina näinud. Võib olla ainult Oktoobri esimestel päevadel. Tundus tõesti, et üles küntud on uus uudismaa.“

Üks delegaatidest, 60-aastane naiskolhoosnik, astus välja ja rääkis, missuguste raskustega algul tuli võidelda. Tema lõpetas oma kõne üleskutsega konverentsi presiidiumile: „Teie, räägitakse, olla valitsusele lähedal, kas ei võiks teid paluda, et valitsus annaks niisuguse dekreediga välja, et elu pikendada ja surma tähtaega edasi lükata.“

Nii tahaks elada nüüd. Nõukogude valitsus on meid inimesteks teinud.“

Edasi tähendas Kaganovitsh oma kõnes, et praegu on naisterahvas niivõrd arenenud, et isegi piinlik on tema mahajäämisest rääkida.

Täna, rahvusvahelisel kommunistlikul naistepäeval, koondavad töötavad naistehulgad NSV Liidus veel kindlamalt oma ridu kommunistliku partei ja oma armastatud juhi sm. Stalini ümber, et ühisel jõul täita neid suuri ajaloolisi ülesandeid, mida seadis üles partei 17. kongress — sotsialismi võidukongress.

Mida peavad tegema meie vennaskomparteid kapitalistlikudel maadel, et tõusvat naistöölise, töörahva naistehulkade aktiivsust veel enam tõsta?

Silmas pidades, et kapitalistlik ilm seisab sõdade ja revolutsioonide uue tormi eel, tuleb eeskätt hulgalist tööd, eriti naiste seas, tõsta. Rohkem tõmmata töötavaid naistehulki fashismivastasest liikumisest, hulgalisse punasesse kaitseesse, sanitaar-, punaseristi ringidesse jne. Õpetada neid sõjariistadega ümber käima ja tutvustada neid sõjaasjandusega, rohkem tõmmata imperialistliku sõja vastasesse töösse, eriti tööd teha naiste seas sõja- ja keemiatöös. Seda kriipsutas eriti alla Kominterni täidesaatekomitee XIII pleenum.

Täna, rahvusvahelisel kommunistlikul naistepäeval, protesteerivad kogu maailma töörahva naishulgalid verise fashismi terrori vastu, mis püüab maha suruda tööliklassi revolutsioonilist liikumist, protesteerivad Jaapani ja Saksamaa sõjasepitsuste vastu, eriti astuvad välja nad oma löökbrigaadi — NSV Liidu kaitseks.

Tööraha naistehulgalid ei ole mitte ükskord, vaid palju kordasid oma vahvust ja aktiivsust klassivõitluses üles näidanud.

Pariisi Kommuuna ajal, 1. detsembril Eestis võitlesid naisseltsilised käsikäes meeseltsilistega. Unustamatuks jääb tööliklassile naistööliste ja töölisnaiste kangelaslik osavõtt võitluses fashismi vastu Austrias. Isegi kodanlised ajalehed ei saa seda maha salata. Kodanlised ajalehed märgivad ära, et „eriti suur oli naistööliste kangelaslikkus. Nad võitlesid käsikäes meestega barrikaadidel ja kaevikutes. Ottaringis võitles eriline naiskuulipildujate salk. Terve salk langes kuni viimaseni heimvehri kahuritule all.“

Kõigi maade naisseltsilised võtavad sellest kangelaslikust võitlusest endile eeskuju. Õpivad, kuidas tuleb töölistel ühisvõitluse luua, näevad, missugused on tõeli-

selt sotsid, koondavad veel tihedamini oma read Kommunistliku Internatsionaali — ainukese õige tööliste juhi — võitluselipu alla — ja töötavad veel kord kõige raskuste ja fashistliku terrori peale vaatamata end valmistada otsustavale viimasele võitlusele kapitalistliku korra vastu — **nõukogudevõimu eest** kogu maailmas. Meie naisseltsilised siin teeme kõik, et seda võitu kiirustada. Meie teame, et oleme kapitalistlikkude maade võitleva proletariaadi eelsalk, tema löökbrigaad, sellepärast soovivad meid nendega sügavad internatsionaalsed sidemed.

NSV Liidu tööliklass teab seda, et ta on tugev mitte ainult sellepöolest, et tal on võitlustes järeleproovitud leninlik partei, et teda toetavad töötava talurahva miljonilised hulgalid, vaid et ta on tugev veel sellepärast, et teda toetab ja aitab kogu maailma töörahvas.

„NSV Liidu tööliklass on üks osa üleilmsest proletariaadist, tema eelsalk, meie vabariik aga kogu maailma proletariaadi sünnilaps. Ei või kahtlust olla, et kui tal poleks toetust kapitalistlikkude maade tööliklassi poolt, siis poleks ta suutnud võimu oma käes pidada, ta poleks siis kindlustanud tingimusi sotsialistlikule ehitustööle, — tähendab — tal poleks olnud neid edusamme, mis tal praegu olemas. NSV Liidu tööliklassi internatsionaalsed sidemed kapitalistlikkude maade töölistega — see on üks Nõukogude Vabariigi jõu ja võimsuse nurgakivi“ (Stalin).

See asjaolu, et NSV Liidu võidud on ka kogu ilma proletariaadi võidud, et need võidud tõstavad kogu ilma töörahva võitlustahet ja vaimustust, see kohustab meid siin eriti sellele, et töötada veel paremini ja võidelda paremini sotsialismi lõpuliku võidu eest kõigil maadel.

S. Allermann.

VÕIDUKONGRESS

ÜK(e)P XVII kongress läheb ajalukku kui klassideta sotsialistliku ühiskonna valmistamise kongress. Meie partei, eesotsas leninliku keskkomiteega, eesotsas Lenini parema lipukandjaga ja üleilmse proletariaadi juhi sm. Staliniga tuli sellele võitjate kongressile ühtsemana ja kindlamana kui kunagi varem. Seda sellepärast, et partei, sm. Stalini juhatusel, löi puruks parempoolse ja „pahempoolse“ kallaku, et partei on praktiliselt sotsialismi ülesehitusega meie maal tõestanud leninismi teooriat

selle kohta, et võimalik on sotsialismi üles ehitada ühel, eraldi võetud maal.

Sm. Stalin oma aruandes kongressile maailis hiiglapildi sotsialistlikust ehitustööst ühel kuuendikul maakerast. Tundmatuseni on muutunud meie Liidu nägu. Ääretutes steppides, vanades tööstuse keskkohdades, põhjas ja lõunas, läänes ja idas, iga meie seitsme vabariigi nurgas, mis suurde Nõukogude Liitu on ühendatud, on aset leidnud niisugune suur ehitustöö, millist ajalu- gu veel pole näinud.

Ajalooliste võitude kokkuvõte on tehtud sm. Stalini aruandes. Nõukogude Liidus on sotsialism võitnud. Miljonite töötavate kogemused, nende praktika, püüded ja mõited on kokku võetud sm. Stalini XVII kongressil.

Agraarmaast on meie Liit muutunud industriaalmaaks, väikse üksikmajapidajate põllumajandusega maast on saanud kollektiivse, suure, sotsialistliku, mehaniseeritud põllumajandusega maa. Mahajäänud, kirjaoskamatu maast muutume meie kirjaoskallikuks ja kultuurseks maaks. Tööstuses valitseb ainult sotsialistlik süsteem. Põllumajanduses võtab sotsialistlik süsteem teraviljade külvis oma alla 84,5 protsenti kogu külvipinnast.

Sm. Stalini aruanne — see on enamlik programm edaspidisteks töödeks ja võitudeks. Need ülesanded, mida ta üles seadis, on kogu meie edaspidise töö aluseks, mille täitmiseks vaja koondada kogu meie jõud.

Kuid need edusammud, mida meie saavutanud, ei tohi meil pead pöörutama ajada. Meie juht, seltsimees Stalin, hoiatas oma aruandes, et nendest edusammudest ei tohi mitte peapööritusesse sattuda ja mitte upsakaks minna. Meil on paljugi veel tegemata, ees on suured ülesanded, mis kogu meie töö ümberkorraldamist nõuavad. Ei tohi minutikski unustada, et need edusammud, mis meil kollektiviseerimises ja sovhooside ehitusetöös kätte on saadud, nõuavad tõsist tööd viljakuse tõstmise ja karjakasvatuse probleemi lahendamise alal. Eriti teravalt rõhutas sm. Stalin meie karjakasvatuse mahajäänud olekut, mida meie lähimate aastate jooksul vastavale kõrgu-tele peame tõstma.

Ka lahendamata on veel kaks teist suurt küsimust, millele sm. Stalin oma aruandes suurt tähelepanu pööras. Need küsimused on **transport ja kaubaringkäik**.

Pole mingi saladus see, et transport „on selleks kitsaks kohaks, mille vastu võib komistada ja mille vastu peaaegu juba komistama hakkab kogu meie majandus ning kõigepealt kaubaringkäik“ (Stalin).

Praegune hulkade heaolu kasv ei suuda meid veel rahuldada. Partei märkis teiseks viisaastakuks ära laialiste tarbeainete valmistamise laiendamise. Aga meie töö tõsiseks faktiks sel alal on korratu kaubaringkäik. Upsakad bürokraadid loevad kaubaringkäigu teisejärgu tähtsusega asjaks ja ei hinda nõukogude kaubandust. Nad ei saa aru, et sellest on veel vähe, kui meie ainult kaupsid valmistame, **vaja on need kaubad õigel ajal ka tarvitajani viia.**

Neid, kes sellest aru ei taha saada, võtab partei armuheitmata vastutusele.

Revolutsiooniline arvustus, millega sm. Stalin kõik meie puudused kongressil avalikuks tegi, peab olema eeskujuks paljudel meie partei- ja teistele organisatsioonidele, kes püüavad oma vigu kinni mätsida.

Kongress arutas läbi ka sm. **Molotovi** ja **Kuibõschevi** aruanded teise viieaastaplaani kohta ja sm. **Kaganovitshi** aruande organisatsiooniliste küsimuste kohta.

Suured ja vastutusrikkad on teise viisaastaku ülesanded. Teises viisaastakus seisavad meie ees põhimiselt kolm peaylesannet.

Esimene ülesanne — see on põhimine poliitiline ülesanne: lõpulikult likvideerida kapitalistlikud ollused ja klassid üldse, hävitada täielikult põhjused, mis klassivaheid ja kurnamist tekitavad, võita kapitalismi jäänused majanduses ja inimeste teadvuses, muuta kõik töötavad elanikud klassideta sotsialistliku ühiskonna teadlikkudeks ehitajateks.

Teine ülesanne on — tööliste ja kolhoosnikkude heaolu edaspidine tõstmine ning töörahva tarvituse tõstmine $2\frac{1}{2}$ —3-kordselt.

Kolmas ülesanne on — lõpule viia kogu rahvamajanduse tehnikaline ümberkorraldamine (tööstus, transport, põllumajandus).

Need kolm ülesannet, millele sm. Molotov oma aruandes alla kriipsutas, „on omavahel katkestamatult seotud ning nad määravad ära sotsialistliku ehitustöö põhiolu teise viisaastaku ajajärgus“.

Lausakollektiviseerimise lõpuleviimise alusel teises viisaastakus kasvab määratu suurelt põllumajanduse produktsioon. Suuresti tõuseb põllumajanduse mehaniseerimine.

Teise viisaastaku lõpuleviimisega saab täielikult ja jäädavalt hävitatud eraomandus valmistamisabinõude peale NSV Liidus. Sotsialistlik valmistamisviis saab olema ainukeseks valmistamisviisiks meie maal.

„Meie maa, teostanud teise viisaastaku ülesanded, muutub monoliitseks sotsialistlikuks vabariigiks“ (Molotov.)

Kuid see kõik ei tule mitte ilma võitluse, rahulikul teel. Seda on vaja kätte võita võitluses klassivaenlase jäänustega, võitluses vaenulikkude mõjude vastu. Suur osa selles võitluses teise viieaastaplaani teostamise eest kuulub ka naistöölisele ja naiskolhoosnikkudele. Sm. Stalin rõhutab väga mõjuvalt igalpool, et naisterahvas on meil suur jõud. Ja oma ajaloolikus aruandes partei XVII kongressil rõhutab ta seda veel kord, tuues konkreetseid arvud

eriti naiskolhoosnikkude aktiivsuse kasvu kohta külas.

Ta räägib, et „praegu on naiskolhoosnikke kolhooside juhatajateks ligi 6 tuhat, kolhooside juhataste liikmeteks — üle 60 tuhande, brigadiirideks — 28 tuh., lüliorganisatoriteks — 100 tuh., kolhooside kaubafarmide juhatajateks — 9 tuh., traktoristideks — 7 tuh. Iseenesest mõista, et need andmed pole täielikud.“

Ja edasi räägib sm. Stalin, et „meie peame tervitama töötavate naisterahvaste kasvat ühiskondlikku aktiivsust ning nende väljaeraldamist juhtivatele kohtadele, kui meie kultuurilikkuse kahtlematut tundemärki.“

Mitmed naisdelegaadid kongressil näitasid paljude andmetega töötava naisterahva suurt ja igakülgset kasvu ning kinnitasid, et meie töötav naisterahvas on iga silmapilk valmis astuma ka oma kedumaa piiride kaitsele imperialistlikkude röövlite vastu.

Sõjahädaoht on suur. Kaks imperialistlikku ilmariiki — fashistlik Saksamaa ja eriti Jaapan, tahavad oma kriisist lõhutud majandust parandada Nõukogude Liidule kallaletungimise arvel.

Meie Liit on astunud oma edusammude tõttu tööstusmaade esimesesse ritta. Meie

suudame ja võime küllaldaselt hulgal valmistada kõike praegusaja kaitseõjariistu. Nõukogudumaa on muutunud vankumatuks kaljuks, mille vastu igaüks oma pea puruks lööb, kes kas või ühtegi jalatäit meie maad tahab haarata.

Nõukogude Liit on teostanud ja teostab ka edaspidi järjekindlat rahupoliitikat. Meile ei ole vaja võorast maad, et oma ülesandeid lahendada. „Kes rahu tahab ja meiega asjalikke sidemeid püüab luua, see leiab meilt alati toetust. Aga need, kes katsuvad meie maale kallale tungida, — saavad purustava vastulöögi, et neil kaoks lust edaspidi oma seakärssa meie nõukogulisse kapsaaeda toppida“ (Stalin.)

Kapitalistlik ilm astub revolutsioonide ja sõdade teise vooru. Meie oleme saavutanud niisuguseid edusamme, millede edaspidine arendamine kergendab ja kindlustab tööliklassi võitu kogu ilmas.

Ja see võit on meie kindlustatud, sest meie partei on lõpuni truu Marxi—Engelsi—Lenini—Stalini lipule, sest partei on kaljukindlam kui kunagi varem ja on lõpuni truu proletarsele internatsionalismile, sest partei eesotsas asub leninlik keskkomitee ja niisugune kõikumata, kindel tüürimees, nagu sm. Stalin.

A. Ossip.

„AITÄH SULLE, SELTSIMEES STALIN, SELLE EEST, ET SA MEID HINDASID“

Seltsilise DOBROVA kõne (kolhoosi „Uus Tee“ esimees, Moskva obl.)

Meie kongress teeb kokkuvõtteid määratlusuurtest saavutustest sel silmapilgul, mil kodanlus oma kriisist pole veel kuidagi suutnud välja pugeda. Kodanlus teeb meeleheitlikke ettevalmistusi sõja jaoks, lootes sel teel kriisist välja pääseda. Sellejuures mõtleb ta selle peale, et sõjaga NSV Liidu kallale tungida, et hävitada „enamluse katku“, nagu ta meie proletarset revolutsiooni nimetab. Kuid ta unustab ära, et see „enamluse katk“ tugevneb kapitalistlikkudel maadel. Kodanlus tahab meile peale tungida, aga ta ei arvesta seda, misuguse vastulöögi tööliklass ühes kolhoosnikkude külaga talle annab, niisuguse polguülema juhtimisel nagu seda on sm. Stalin. (Kiiduavaldused.)

Seltsimehed, meie Moskva oblast tuli partei XVII kongressile väga suurte saavutustega. Nendest rääkisid eelmised seltsimehed juba väga palju. Ei saagi nendest

saavutustest vaikida, sest need on ülisuured. Meie Moskva oblast sai autasuks Lenini ordeni. Aga partei ei anna niisugust au märki, nagu seda on Lenini orden, mitte ilmaasjata. Kuid, seltsimehed, Moskva organisatsioonil ei hakka saavutustest pea mitte pööritama. Ta tunneb ka oma puudusi, teab oma ülesandeid, mis tal ees seisavad ja peab meeles, et Moskvat ei jälgi mitte ükski kõik oblastid meie Liidus, vaid ka meie vaenlased, — sest see on meie Liidu süda.

Meie teame hästi oma ülesandeid ja sm. Kaganovitshi juhtimisel suudame me kõik puudused kõrvaldada. Moskva oli, saab ja peabki esimeses reas olema, partei ja kalli juhi sm. Stalini juhtimisel. (Kiiduavaldused.)

Mina sõitsin üleliidulisele partei XVII kongressile Klepikovi raioonist. Ma jutustan teile, kuidas meie võitlesime sotsia-

listliku põllumajanduse arenemise eest meie raioonis sm. Kaganovitshi juhatusel, kes on sm. Stalini juhatuste esimene teostaja.

Sel ajal, kui oportunistid rääkisid, et kolhoose ei tohi luua, kulakuga ei ole tarvis võidelda, — ehitasime meie kolhoose, võitlesime kulakute vastu ja tulime välja võitjatena. Meie raioonis oli enamalt spekulatsioon väga arenenud. Teati ainult osta-müüa, müüa-osta.

Pärast sm. Stalini kõnet keskkomitee ja keskkontrollkomisjoni täiskogu jaanuari-

usaldasime teda: tema oli kommunist, kuid viis kolhoosi niisugusesse seisukorda, et 1933. a. lohaka majapidamise ja hooletuse tagajärjel tekkis tulekahi, mis hävitas viljaseemne ja meil ei olnud millegagi põldu täis küllida. See juhataja võeti kolhoosilt ära ja mind valiti asemele. Esialgu kartsin, et ei saa tööga hakkama, võtsin siis sm. Stalini kõne, töötasin ta hästi läbi, ning algasin julgesti tööle kolhoosis, mis juba lagunemisel oli. Nüüd võin ütelda, et meie kolhoos on hädast väljas, ja ei

Kolhoos „Kominterni“ (K. Volga piirkond, Kusovaatovi r.) lõõklased:

Si. Rosalie Lillepea.

Si. Salme Jürgenson.

istangul sündis meil põllumajanduses suur murrang ja meie suutsime partei juhtimisel saavutada suuri edusamme. Kui eelmistel aastatel meie kolhoosnik sai tööpäeva eest 300 gr kuni 2 kilogrammini vilja, siis tänavu meie raioonis said kolhoosnikud 8 kg vilja ja 8—25 kg kartuleid tööpäeva eest. Vahe on väga suur. Ja see on niisuguses raioonis, kus ennemalt põldu üldse vähe hariti, kus põldu vähe, kus maa on liivane, vähekultuurne ja väheviljakandev. Ja sm. Stalini juhatusel, ellu viies tema näpunäiteid, jõudsimme niisugustele saavutustele. Ja meie teatame XVII kongressile, et meie nende saavutustega veel ei rahune.

Meie teame teise viisaastaku kolme ülesannet: tõsta viljasaaki, arendada loomakasvatust, lõpule viia kollektiviseerimine. Neid ülesandeid meie teame ja sm. Stalini ning meie partei juhtimisel viime need ülesanded täide.

Nüüd räägin oma kolhoosist. Sm. Stalin rääkis, et mõnedes kolhoosides on juhtimas küll kommunistid, kuid niisugused, keda ta nimetas pastlateks. Meie kolhoosis oli just niisugune juhataja — pastel. Meie

olegi viimastest meie raioonis. 1934. aasta kevadeks on meie kolhoos valmis ja jõudis esimestesse ridadesse.

Niisugune määratu otsustav tähtsus on sm. Stalini näpunäidetel meie töös, ning ellu viies meie juhi näpunäiteid, meie saavutame ülisuuri edusamme. (Kestvad kiiduavaldused).

Seltsimehed, meie võitsime ja need inimesed, kes kolme aasta eest rääkisid sellest, et see võit on võimatu, need kahjatesid nüüd meie ees samalt kõnetoolilt ja tunnistasid oma vigu ning ütlesid, et nüüd läheme ühes teiega. Aga mina, lihtne naiskolhooslane, annan neile õpetatud inimestele niisugust nõu: kui teie lähete Stalini teed mööda, ei eksi te kunagi. Kui teie aga uuesti ehmate teise viisaastaku raskuste ees — ja need saavad olema, — ning uuesti kaldute õigelt parteiliinilt parempoolsele oportunistidele, siis jätab partei teiega jäädavalt hüvasti. (Hüüded: „Õige!“ Tormilised kiiduavaldused.)

Seltsimehed, sm. Stalin rääkis naisterahvaste arengust. Kuid ta ei ütelnud, kellele me selle arengu eest tänu võlgne.

„KES RAHU TAHAB JA MEIEGA ASJALIKKE SIDEMEID PÜÜAB LUUA, SEE LEIAB MEILT ALATI TOETUST. AGA NEED, KES KATSUVAD MEIE MAALE KALLALE TUNGIDA, — SAAVAD PURUSTAVA VASTULÖÖGI, ET NEIL KAOXS LUST EDASPIDI OMA SEAKÄRSSA MEIE NÕUKOGULISSE KAPSAAEDA TOPPIDA.“

STALIN

SÕJAHÄDAOHT

Kapitalistlikus riigikorras on sõda sama-sugune seaduslik avaldus, nagu rahu. Nii kaua, kuni püsib maakeral veel kuskilgi kapitalism, on sõjad paratamatud, mõõdapääsematud, täiesti loomulikud ja seaduslikud nähtused. Kapitalismi ilma sõjata oila ei saa.

Sõda ei ole muud midagi, kui endise „rahuage“ poliitika jätkamine teiste abinõudega (nimelt sõjariistadega). Kui kapitalistlike riikide omavaheline poliitika enam rahulisel teel (lepingutega, kokkulepetega, rahvusvaheliste nõupidamiste otsustega jne) tarvilikke tagajärgi mõnele riigile ei kindlusta, siis annavad selle riigi kodanluse riigimehed sõna püssidele, kuulipildujatele, suurtükkidele. Kui riikidevaheline „tasakaal“ on rikutud ja suusõnalise ehk kirjaliku poliitikaga seda „tasakaalu“ jalule seada ei saa, siis jätkavadki poliitikat sõjaväed.

Esimene imperialistlik ilmasõda (1914 kuni 1918. a.) lõppes imperialistliku rahuga. Sõdijad riigid jagasid kapitalistliku ilma-turu omavahel ära vastavalt nende jõudude vahetõrgetele, mis siis sõdijate riikide vahel maksmas oli. Nüüd on need vahetõrred põhjalikult muutunud. Ühed riigid on tugevamaks muutunud, teised on nõrgemaks lüüdnud. Kapitalistlikku ilma ja suurriikide vahel uuesti ümber jagada. Sellepärast on suur sõda nende riikidele hädasti vajalik.

Praegusaja kapitalismi majanduslik kriis suurendab veel enam seda sõja vajadust. Kapitalistide arvates aitab ainult sõda neid nimetatud kriisist välja. Iga imperialistlik suurriik püüab sõjaga omale uusi turgusid võita, püüab uusi tooraine allikaid saada, püüab uusi maid ja rahvuseid oma alla heita. Peale selle on sõda kapitalistidele iseenesest väga kasulik ettevõte, mis aitab

Sm. Stalin, mina ütlen sulle naiste nimel sooja, puhtsüdamliku aitäh selle eest, et sa meid hindasid, selle eest, et sa meist aru said. Ja sina meis ei eksinud. Meie areneme, areneme kiiresti. Kuid meie hakkasime kiiresti arenema siis, kui sina sm. Stalin, kolhoosnikkude kongressil ütlesid, et naisterahvasse peab tõsisemalt suhtuma, et naisterahvad — see on suur jõud, ja teda on tarvis nihutada juhtivatele kohtadele. (Tormilised, kestvad kiiduavaldused.) Ainult siis hakkasid mehed, — ma ei räägi mitte kõigist meestest, kuid oli niisuguseid, kes kordasid vana kulaklikku väljendust: kana ei ole lind, ega naisterahvas inimene, — ainult siis, peale sm. Stalini kõnet hakkasid need mehed, võib olla, esimest korda elus, tõsiselt naisterahva üle mõtlema, selle osa üle, mida naisterahvas peab etendama sotsialistlikus ülesehitustöös.

Meie tööst nähakse juba tagajärgi ja väga suuri. Ennemalt rääkisid meie pa-

pid: naine peab oma meest kartma. Aga nüüd on asi natukene teistmoodi. (Üldine naer. Tormilised kiiduavaldused.)

Mina olen kolhoosi juhataja, aga mees — kolhoosi liige. Mina annan temale ülesandeid: kui ei täida — murratan saba maha. (Kiiduavaldused.)

Ja kui kodanlus meie peale tungib, siis ei ole tulevikusõjas naisterahva osa kodanluse vastu ka mitte tähtsuseta.

Voroschilov: Õige.

Dobrova: Meie oskame ka tankidele istuda, pomme loopida ja gaasisid lasta (kiiduavaldused). Meie, seltsimehed, tahame oma majapidamist seljataga tugeva hoida, sest kui seljatagune on tugev, ei ole vaenlane kardetav.

Elagu meie partei!

Elagu esimene lööklane kolhoosi ehitustöös, sm. Stalin! (Tormilised kiiduavaldused.)

ära müüa peaaegu kõik need kaupade tagavarad, mis kapitalistidel kriisi ajal on kuhjunud.

Esimene imperialistlik ilmasõda lõppes aga mitte üksi imperialistliku rahuga, vaid ka esimese nõukogude valitsuse kujunemisega. Sellest ajast peale kestab alaline võitlus vana kapitalismi ja noore sotsialismi vahel. Kapitalistid on püüdnud mitu korda uut sõda töörahva nõukoguderiihi vastu alustada, aga seni on kogu rahvusvaheline proletariaat (ühes nõukogude valitsusega) kõik need katsed nurja ajanud. Praegu on aga niisugune sõja hädahoht juba muutunud käegakatsutavaks tulevaseks sõjaks.

Kõigepealt ähvardab meid sõjahädahoht Jaapani poolt. Ta on seda juba aastate vältel ette valmistanud. Igasuguseid Nõukogude valitsuse ettepanekud rahu kindlustamise alal (Kauge-Ida Hiina-Vene raudtee müügi asjus jne, jne) lükkas ja lükkab Jaapan tagasi. Samal ajal kindlustab ta Hiina käest vägivaldselt võetud maid meie riigi piiril meile pealetungimiseks, koondab sinna suured hulgad sõjaväge, sõjavarustust jm., provotseerib meie punaväge sõjalisele väljaastumisele, süüdistab Nõukogude Liitu mitmesugustes tema poolt väljamõeldud „pattudes“ ja sõja kavatsuses jne, jne. Käsikäes sellega lobisevad jaapani kapitalistid iseäranis palju oma rahuarmastusest (just nii, nagu seda kõik kapitalistid sõja eel alati on teinud ja teevad).

Sõda on hirmus ja kole, räägivad kapitalistid ja nende sabassõrkijad õrnameelsed „rahuarmastajad“. Sõda on ka veel suur õnnetus ja patt — lisavad sellele sõtsid juurde. See on tõsi, et sõda on kole ja hirmus. Aga sõda on kapitalistidele väga kasulik. Sõda on igale imperialistile suur sissetulelik. Sõda on kapitalismile niisama-sugune „patt“ või „õnnetus“, nagu majanduslik kriis, nagu tööpuudus, nagu igasugune kapitalistlik häda ja viletsus.

Kodanliste riikide naistöölised ei ole haletsejad, nutjad, hädaldajad. Nad kinnitavad oma lastele: kui kapitalistid sulle sõjariista kätte annavad, siis võta see vastu ja õpi sõjakunsti hästi; aga õpi sõjakunsti selleks, et oma sõjariista kodanluse kuku-

tamiseks ja hävitamiseks tarvitada. Sellepärast muutub tulevane sõda tingimata kodusõjaks proletariaadi ja kapitalistide vahel. Niisugune sõda pole aga meie päevil muud midagi, kui proletaarne revolutsioon.

Nõukogude Liit võtab sõja vastu, kui jaapani kapitalistid seda algavad, kui nõukogude valitsusel enam korda ei lähe seda eemaldada. Aga selles sõjas ei või proletariaadi riigil mitte mingisugust muud ülesannet olla kui ainult — oma klassilise vastase täielik, lõpulik hävitamine. See on ainuke tee, mis proletariaati võib kindlustada uue imperialistliku sõja kordumise vastu. Seda sõja hävitamist aitab kogu Jaapani töörahvas teostada. Seda klassivõitluse poliitikat aitab teostada sõja korral kogu maailma proletariaat.

Nõukogude naistöölised ja naiskolhoosnikud peavad oma tööd veel pinevamalt jätkama, peavad teostama teise viisaastaku täitmise nõudmisi, peavad kindlustama oma riigi enesekaitset. Meie peame meeles pidama, et meie punaväe iga vääratuse ja kaotuse saab selles sõjas põhjuseks, mis veel enam õhutab ka kõiki teisi maailma kapitaliste (eestkätt Saksamaa kapitaliste Balti riikide kaudu, s.o. ka Eesti kaudu ja abil) meie kallale tungima.

Kogu Nõukogude Liidu töörahvas peab täitma kompartei XVII kongressi otsusi teise viisaastaku kohta. Peaasi sellejuures seisab töö omaduse tõstmises. Iga samm ja sammuke sotsialistliku riigi ehitustöös on tihti samapalju väärt, kui tubli punaväe võit mõnes lahingus tulevases sõjas. Iga samm sotsialistlikku tööd viib aga ka kogu maailma proletariaati ikka enam ja enam arusaamisele, et ainult proletariaadi diktatuur võib lõpu teha kapitalistlikule kurnamisele ja sõdadele ning toob sotsialismi võidule.

Nõukogude naistöölised ja naiskolhoosnikud! Mida enam teie sotsialistlikku riiki kindlustate, seda kergem on ka igasuguse tulevase sõja äravõitmine. Iga samm sotsialismi ülesehitamist viib meid ligemale klassideta ühiskonnale ja sõdade täielikule ärakaotamisele!

R. Vakmann.

SÕDA SÕJALE

A. LUKIN

Varsti

on üleval õhus
tiirlemas

metallised kaarnate karjad.

Varsti

on gaasiving
valminud
vajuma

kohutav —

laiana kaarena.

Lähenev.

maru

kui karjub:

Ligineb

sõda,

ligineb.

Sõda

ähvardav

linnu ja külasid

hävitada.

Lähedal ta,

katsutav käega.

Avatud suud

kahureil,

kaugele laskjail.

Soomustud
 tankidest roomuskid
 piirile tõmmatud.

Valmis
 dreadnoughtide
 kolonnid
 on
 andma märku
 tule salmis.

Sõda!
 imperialistide —
 röövikute,
 faschistide —
 tööliste mõrtsukate,
 ja sotsfaschistide —
 kapitali teenrite
 sõda —
 proletariaadi vastu,
 Nõukogude Liidu —
 sotsialismi ehitava riigi
 vastu.

Ole valmis,
 välja astu,
 töötav rahvas,
 Euroopas,
 Aasias,
 Indias,
 Ameerikas
 ja Afrikas
 päästma
 maailma kriisist,
 kapitali kirstu lööma naelu,
 völlapuudelt käristama naelu.
 Olgem valmis!
 Tegutsegem.
 Valmis olgem,
 kõigi maade proletaarid.
 Tuleb sõda.

Sõda!
 Väerind ühine maailma kõigis kaareis
 looge.

Purustage
 arsenalid,
 sõjatehased,
 vabrikud mürkgaasi.
 Merre —
 sõjatarbed,
 laevult laadungid.

Sm. Voroschilov ja Maksim Gorki.

Kerre
 täägid neile, kes
 uputada veresse
 püüdvad meid,
 me isamaad —
 riiki proletariaadi.
 Kuulutagem
 sõda sõjale!
 Sõjale
 Nõukogude-Liidu vastu,
 kus
 vabanenud töötav rahvas
 juba 16 aastat
 ehitamas
 uut maailmakorda vahvalt,
 kus
 au ja kangelase asjaks saanud töö
 ning pole kriisi laastamisi,
 ei puudust tööst,
 ei iõõtuud töölisi.

Kus
 elekter võitnud ära öö, —
 on valmis juba Dneprostroi;
 kombain ja traktor põllutööl —
 on Stalingradis — Traktorstroi.
 Tegutsegem!
 Olgem valmis!
 Valmis olgem,
 kõigi maade proletaarid!
 Kuulutagem
 ühisründel,
 juhtivusel kompartei:
 Sõda sõjale
 las surmalauluks saab
 kogu ilma kapitalile!

VALMISOLEKUGA KÜLVILE VÕTAME KEVADET VASTU

Kolhoosnik hakkab jõukaks saada — see on juba tänapäeva tõsiasi. Teenitud tööpäevad kaaluvad kümned ja isegi sajad puudad vilja — aus töö kindlustab rõõmsat kolhoosilist elu. Ka eesti kolhoosides on tänavu sissetulekud palju suuremad kui möödunud aastal, näit. „Säde“ kolhoosis, Oudova raioonis, sai iga kolhoosnik oma tööpäeva eest:

	Rukist	Nisu	Otri	Kartuleid	Herneid	Raha
1932. a.	830 g	—	200 g	300 g	—	96 kop.
1933. a.	2470 g	316 g	324 g	3000 g	158 g	1 rbl.

Aasta-aastalt peab tööpäev rohkem ja rohkem kaaluma, peab kolhoosiline elu helgemaks minema. Kuid peab meeles pidama, et palju on veel teha, et iga päev nõuab pingutust, enamlikku tööd. **Eriti tähtis on siin inimeste õige tööle määramine ja nende töö kontrollimine.** Halvasti mõjuvad niisugused nähtused nagu juhtivate jõudude tihtine vahetamine kolhoosis, näiteks „Koidu“ kolhoosis, Oudova raioonis, on möödunud aasta jooksul kaks kolhoosi esimeest vahetatud, „Töö“ kolhoosis, samas raioonis, — kolm esimeest, kusjuures tihti vahetatakse ka brigadiire. Niisugune nähtus mõjub halvavalt terve kolhoosi elu peale.

1934. aasta viljasaak oleneb nüüd kõigepealt kevadisest külvist. Kolhooside raapordid partei XVII kongressile valmisolekust kevadisele külvile olid paremaks kingituseks. Eeskujuks teistele eesti kolhoosidele võib olla „Sakala“ kolhoos, Kingisepa raioonis, kus kõik kevadiseks külviks oli valmis juba veebruari keskel.

Kõikides kolhoosides peab praegu lõõk-töö minema kevadise külviettevalmistuseks.

Mis on selleks vaja teha, et olla valmis kevadiseks külviks?

Selleks on vaja, et:

1. Iga kolhoos või sovhoos peab põllumajanduse masinad ja inventari ära remonteerima, reguleerima ja läbi proovima. Vaja masinate ja inventari remont tähtjaks lõpetada. Igasugune viivitamine remondiga toob halbu tagajärgi, sest sellega võib teiste tööde plaani nurja ajada. Vaja tingimata kindlustada kõrgeväertuslikku remonti; suure

kuriteo teevad need inimesed, kes lasevad remondist masina või tööriista niisuguses seisukorras välja, et pärast, kui külv kõige tugevamas hoos on, nad rikki lähevad.

2. Vaja seemnematerjal umbrohuseemnetest ja teisest prahist puhastada. Kui külvimaterjal on prahti, nagu õletükke, lõpnud loomade jäänuseid, umbrohuseemneid jne, siis rikub see külv. Puhastamata seemne külvamine, isegi õige normi juures, võib anda harva orase, aga see võimaldab umbrohul hästi kasvama hakata ja viljakust vähendada. Meie kolhooside ja sovhooside põllud on halva harimise ja seemnete puhastamise pärast väga umbrohtunud. Seda kahju, mida teeb umbrohi Nõukogude Liidus, loetakse sadade miljonite puudadega. Ka suurt kahju toovad meile vilja haigused, mida tekitavad mitmesugused seenekesed. Vilja võib nende haiguste eest hoida kõigepealt seemnete peitsimisega mitmesuguste mürgiliste ainetega. Sellepärast peab igas majapidamises seemneid tingimata peitsima.

3. Seemnete idanemust tuleb juba talvel proovida ja 2—3 nädalat enne külv. Kui seemneid hoitakse halbades tingimustes (niisketes ruumides), siis kaotavad nad idanemuse, vaatamata sellele, et seemned olid tugevad, head ja hästi valminud. Kui ei proovi enne külv seemnete idanemust järele, võib saagist päris ilma jääda, sest seemned võisid rikutud olla ja nad ei tõusnud üldse üles, ehk tõusid väga hõredalt. Enne külvil algust peab külvimasinat hästi reguleerima õige normi külvamiseks ja iga 5—6 päeva pärast teda uuesti järele proovima. Kui aga mingisugust teist viljakultuuri hakatakse külvama, peab masinat uuesti reguleerima, sest et iga viljakultuuri seemnel on isesugune vorm ja suurus ja sellepärast tuleb masinat nii reguleerida, et hektaarile läheks niipalju seemneid, kuipalju on põllumajanduse normi järgi igale kultuurile vastavalt ette nähtud.

Külvil tähtaegade järele tuleb valvata.

4. Kevadel, peale selle, kui lumi on sulanud, vaja organiseerida alalist järelevaatusust põldude üle, millal nad külvile kõlblikuks muutuvad. Mitte igalpool ei ole muld ühesugune — üheskohas on põld savine, teises liivane jne. Üks põld on rohkem madalas kohas, teised on kõrgemas kohas. Kõik see mõjub mulla valmimise protsessile külviks. Vaja meeles pidada,

et külvi varasemad tähtajad kindlustavad kõrgemat viljakust. Lina ülivarane külv mõõdnud aastal andis väga häid tagajärgi. Ülivarast külvi toimetatakse käsitsi ehk laialtkülvimasinaga, sest et sel ajal veel reaskülvimasin ei või töötada. Vaja ainult meeles pidada, et rasketele savistele põldudele ei või ülivarast külvi teha, sest et niisugusele mullale tekib pärast kuivamist kõva kooruke, mis raskendab orase loomulikkude tärkamist ja kasvamist.

Üldse aga peab külvi võimalikult varem toimetama, kohe kui on võimalik külvikuga põllule sõita, ja kui äkked ei vaju mudasse. Hilisem külv saab alati rohtumise, haiguste ja niiskuse puuduse all kannatama, mis mõjub saagi vähenemisele.

5. Kõik põllud peavad umbrohist puhastatud olema. Kui põld oli sügisel üles künatud ja maa oli tugevasti umbrohtunud, on vaja maa enne külvi vedruäkkega läbi äestada ja eemaldada võimalikult kõik umbrohtude juured ja varred. Kevadine künd peab võimalikult varem olema tehtud, et õigeks ajaks külvi lõpetada. Peab meeles pidama, et künni omadusel ja sügavusel on suur tähtsus viljasaagile. Madal ja lohakas künd aitab aga kaasa umbrohtude arenemisele.

6. Erilist tähelepanu peab pöörama praegu hobusele. Kevadiseks külviks peavad hobused olema hästi toidetud, nende eest peab hästi hoolitsema, et nad tugevad ja terved oleksid. Nõrkade, haigete hobustega ei saa kevadist külvi õigeks ajaks läbi viia ja sellega võib terve aasta töö nurja ajada. Kogu külvi hoogtöö ajal peavad hobused hea toiduga varustatud olema. Selleks on vaja juba sügisel teatud tagavarad jätta kevadiste tööde läbiviimiseks. Nüüd peab järele vaatama, kas see tagavara on alles ja kas seda jätkub kevadiste tööde läbiviimiseks.

Vaja kohe läbi töötada küsimus, missugustel maatükkidel saab töö hobustega tehtud, missugustel traktoritega. Vaja hobuseriistad, vankrid ja kõik veoabinõud ära parandada ja korda seada.

7. Juba lumetee ajal peab valmis muretsema mineraalväetist, põlevmaterjali ja määride kogu kevadise hoogtöö jaoks. Põlevmaterjalide hoidmiseks vaja leida nendele koht ja valvama, et keegi seda laiali ei tassiks.

8. Tänavu peab igas kolhoosis ja sovhoosis saama lõpulikult kindlaks määratud vastav külvikord. Saagi tõstmises on külvikorral väga suur tähtsus. Õige külvikord ja kõikide agrotehniliste abinõude

läbiviimine kergendab suurel määral võitlust umbrohtude ja taimede haiguste vastu, suurendab mulla viljasigust, kergendab tööjõu õiget jaotust jne.

9. Põllu väetamine sõnnikuga, „öökullaga“, kompostiga ja mitmesuguste mineraal-ainetega mõjub kõige kiiremini ja tugevamini viljasaagi tõstmisele — seda teab igaüks. Kuid vaja meeles pidada, et mineraalväetist niisuurel hulgal, et võiks rahuldada kõikide kolhooside ja sovhooside nõudeid, ei või veel riik anda. Sellepärast tuleb erilist tähelepanu pöörata kohalike väetisainete kasutamisele nagu: sõnniku, komposti, solgi, prügi, „öökulla“ kasutamisele. Vaja organiseerida tuha korjamist. Tuhk on hea väetisaine, iseäranis heinamaade jaoks. Vaja sõnnikut õieti hoida, et ta ei kaotaks oma väärtust; et ta ei läheks põlema ega ei valguks virts välja.

10. Töö- ja veojõu õieti jaotamisel on kõige suurem tähtsus kevadise hoogtöö läbiviimisel. Iseäranis tuleb eesti kolhoosides selle peale rõhku panna, sest siin pole töö organiseerimine kaugeltki väärikel kõrgusel, näit. „Koidu“ kolhoosis mõõdnud aastal ei olnudki alalisi valmistuse brigaade ning brigaadid ei tunnud oma kohustusi. Töö halvasti organiseerimine, isikuvastutamatus töös, masinate, inventari ja veojõu vastutamata kasutamine viib ka hea plaani nurjumisele. Isikuvastutamatus ja töö paha organiseerimine tekitab lohakust ja vastutamatus töös, aitab kaasa looderitele ja päevavarastele, loob pinna kahjutegevusele jne. Peab juba nüüd inimesed brigaadidesse jaotama ja kõik brigaadid teatud põldude külge kinnitama. Iga kolhoosnik peab teadma, et tulude jaotamisel võetakse arvesse terve brigaadi töö tulemused.

Vaja tingimused luua, et naiskolhoosnikud saaksid kõik sajabrotsendilisel valmistusetööst osa võtta, milleks vaja organiseerida ühist lastekasvatust — lasteade ja -platside näol.

Vaja meeles pidada, et peaasi külvihoo- töös on töö omadus ja külvi omadus. **Töö omaduse kontrollimine on üheks tugevamaks hoovalks viljasaagi tõstmisel.** Selleks on vaja luua naisseitsiliste löökbrigaadid, kes hakkavad täitmist kontrollima, kusjuures neil tuleb erilist tähelepanu juhtida inventari seisukorrale, seemnete puhastamisele, seemnete idanevuse järeleproovimisele, hobuste ja hobuseriistade seisukorrale, hobuste toidutagavarade loomisele jne.

Valmisolekuga külvile võtame kevadet vastu!

Agronoom S. Kostin.

ILUKIRJANDUS

EDUARD VILDE

26. detsembril õhtul suri Tallinas üks vanem eesti kirjanik Eduard Vilde, kes laialt tuntud on eesti lugejaskonnale, kelle üksikud teosed teatud ajajärkudest veel tänapäev ka meie proletaarsetele lugejatele huvi pakuvad.

E. Vilde sündis 21. märtsil 1865. a., Simuna kihelkonnas, Puidivere mõisas, kupja pojana, 1878. a. õppis ta kreisikoolis, mida ta ei lõpetanud, — konflikt koolijuhatajaga sunnib teda enne lõpueksamit koolist lahkuma. Ta töötab peaaesjalikult eesti ajalehtede juures („Virulane“, „Tallinna Teataja“, „Postimees“) ja 1889—1890. aastatel Riias uue saksa ajalehe „Zeitung für Stadt und Land“ toimetuses. Peale selle sõidab välismaale, tutvuneb seal sotsialistlike ideedega. 1897. a. töötab Narvas „Viimalse“ toimetuses ja tutvuneb samal ajal Narvas tööliste eluga. Pärast 1905. aasta revolutsiooni on ta sunnitud emigreeruma välismaale. 1917. aastal tuleb Eestisse tagasi. Eesti „iseseisvuse“ esimesel ajal oli ka eesti sotside ridades aktiivselt tegev.

Et küll Vilde suure kunstniku jõuga paljastas oma teostes kapitalistliku ühiskonna pahesid („Külmale maale“, „Raudsed käed“) ja teravalt kritiseeris kodanlust („Pisuhänd“), kuid siiski ei suutnud ta ennast kunagi täitsa kodanluse mõjust vabastada ja viimaks, nagu kõik sotsid, isesattus oma viimase ajajärgu kirjanduse toodanguga („Mäeküla piimamees“ ja „Casanova jätab jumalaga“) kodanluse mädasosse.

Selle tasuks ülendas eesti kodanluse teda Tartu ülikooli audoktoriks ja eesti avalikud ja varjatud fashistid eesti kirjanduse alal valisid tema oma seltsi au liikmeks.

E. Vilde loomingut hinnates ei tohi meie seda kunagi unustada.

E. Vilde looming, alates „Mäeküla piimamehest“ (1916. a.) ja lõpetades tema viimase teosega „Casanova jätab jumalaga“ (1932), on meie võoras, on proletariaadile vaenulik, kuid tema looming 19. sajandi lõpul ja 20. sajandi algul — kui Eestis kapitalistliku arenemisega süvenes maal talurahva kihinemine, teravnesid peremehe ja maatameeste, sulaste ja saunikute vahekorrad ja linnades käskikäes üldise tööstuse tõusuga kasvas tööliklass, kasvas töölisliikumine, selle ajajärgu E. Vilde teosed on praegugi meile huvitavad ja vääriavad, et meie nendega tutvuneme, et meie kirjanikud ja arvustajad neid põhjalikumalt tundma õpiksid ja neile marksisliku hinnangu annaksid.

Parematest selle ajajärgu töödest on „Külmale maale“ (1896), „Mahtsa sõda“ (1902).

Esimene neist näitab, et mitte kõlblisest momentist, nagu kodanluse õpetab, vaid kodanlisest korrast, kapitalistlikust korrast kasvab välja vargus. „Külmale maale“ on kõrgelt kunstiväärtuslik teos ja jätab lugejatele veel tänapäev suure mulje.

Ka huvitavad on Eduard Vilde kolm ajaloolist romaani „Mahtsa sõda“ (1902. a.), „Kui Anija mehed Tallinnas käisid“ (1903. a.) ja „Prohvet Maltsvet“ (1904. a.).

Kõik kolm romaani on pärit teoorjuse ajajärgu lõpust (1858—1863), mil eesti teoorjate ja saksa mõisnikkude vahel äärmiselt teravad vahekorrad olid.

Nende kolme hulgast on parem „Mahtsa sõda“. Selles suure romaanis on õieti valgustatud tolle-aegsed ühiskondlikud vahekorrad ja seal on kohti, mis annavad eesti kirjanduses seni ületamatuid pilte.

Näiteks teoorjate rehepeks, uue seaduse lugemine, vastuhakkajate karistamine Mahtsas j.t.

Allpool toome paar peatükki sellest romaanist.

ED. VILDE

KILTER, KUBJAS, AIDAMEES...

„Mahtsa sõjast“

„Uusi ahteid maha, teie vedelvorstid! Mis palvetundi te peate? Paluge, kui palju tahate, põrgu lähete siiski oma laiskusega!“

Ta polegi nii kuri, see laia lõuga, tugeva, jändriku kehaga must vanamees seal tahmase ukse kõrval tolmupilve sees; ta pragab ja kirub viisi pärast, ja ka sellepärast, et ta muud abinõu ei tunne, et neid venivad, lossi langenud tondikujusid seal põhkude sees vähegi elustada, ning lõpuks sellepärast, et temalt valju vastutamist nõutakse, kui ta mitte ei praga ja ei kiru, kui ta oma „vedelvorstisid“ elustada ei suuda, kui tööd õigeaks ajaks ära ei tehta. Ja kuna ta kärgib ja paugub ja ikka tusedamaid sõimusõnu otsib, tuksub ta laia suu ümber vahel säla naeratamine, mis pikkamisi ta lagedat lõuga mõõda alla tigeda habeme sisse ronib, habeme sisse, mis nagu vildist võru ta kurgualust ja poolt

kaela ümbritseb. Ei, Vidiste Mart, X. mõisa rehepapp, polegi nii kuri, kui ta suuga püüab olla, ja et kõik vedelvorstid seda teavad, siis laseksid nad endid kõige suurema südamerahuga põrgu põhja needa, kui mitte kilter kepiga ka rehes ei seisaks ja kui see pikk kondine, jutukehv pilvelõhkuja mitte alati nii pahas tujus ei oleks, et ta suu asemel ikka keppi tarvitab, millel palju selgem keel on kui Rehe-Mardi sõimurikkal suul.

„Uusi ahteid maha! Ärge varastage mõisähärra ööd, nagu te tema päevi varastate! Kes teid toidab, kui te mitte mõisnikku ei toida!“

Varsti on uued ahtelademed maas, pindad võetakse varnast, paarid heidavad kokku, ja edasi läheb öösine töötants üle sahiseva vilja, läbi paksu halli tolmu, ning pillimänguks on jälle pintade igavene ja kõr-

gile nii tuttav kilk-kõlk! kilk-kõlk! kilk-kõlk!

Rehepapid teavad palju tontidest jutustada. Õised varjud petavad nende silmi, õised hääled nende kõrvu. Õõ peidab oma musta tiiva alla palju saladuslikke viirastusi. Unine, poolmagav silm võiks tervet pilti, mida rehealune praegu pakub, suureks viirastuseks pidada. Tõmmuhall, isegi süsimust on terve ruum. Rasvaktünlad tahmastes laternates oma kurva, kollase helgiga on tontide silmad. Kiired, mis suure vaevaga tolmusesse ruumi poevad, kahvatavad eemal ikka enam ja enam, saavad surnukarvalisteks. Pikad laisad varjud roomavad üle põranda, ronivad seinu mööda üles, tõstavad oma hiiglapäid sarikateni. Väljas ulub sügisene tuul, nagu tahaks ta terve ilma valu ja viletsust ühises vägevas nutulaulus, suures, ilma ääreni kostvas ahastusekisas kuuldavale tuua. Reheväravad nuukuvad, katus ägab ja oigab, pilved aga puistavad pisaraid alla — ojadena, nagu tahaksid nad uputuse läbi kõike kinni mätta, mis alt mustavast sügavusest nutu ja kaebe kujul ülespoole kerkib — ilma-ruumi jumalikku rahu ja vaikust rikkuma.

Kari tontisid, vaimusid, kooljaid, mis sääll tuhmi tolmupilve sees, nelja tahmast mustava seina vahel liigub. Neil ei ole silmi, neil pole suud, nina ega kõrvu; neil pole ka aju enam, mis mõtleks, ega südant, mis tunduvat tuksuks. Nad on tööriistad, nagu need kaks kokkuseotud puud nende käes, mida nad pindaks kutsuvad. Pint ja Mihkel — Mihkel ja pint; Liisu ja pint — pint ja Liisu — kõik üks, ütle, kuidas tahad! Tummad mõlemad, kurdid mõlemad, tundmuseta mõlemad. Ühel pole rohkem soovisid kui teisel, ühel pole rohkem nälga ja janu kui teisel. Sest nälja ja janu tundmiseks on tundmust vaja — pindal aga tundmust ei ole ja Mihklil ja Liisul ka mitte.

Neljas rehi nädalas! Nelja rehe vahel üks õõ puhkamist. Kaks päeva ja kaks õõd järjestikku rasket tööd, siis üks õõ magamist, ja jälle kaks päeva ja kaks õõd järjestikku rasket tööd! Ning leivakotis aganane leib!

Kilk-kõlk! Kilk-kõlk! Mats-pots! Mats-pots! Juba hakkavad lõõgid oma heledat kõla kaotama, juba käib mõni pindapaar nõrgalt patsudes ja matsudes maha. Mõni toetab, kui lade läbi löödud, seljaga vastu rehe seina ja jääb sinna kui puutomp seisma. Ükski ei lausu enam teisele sõna, ükski ei vaata enam telse peale, nad ei näe enam üksteise nägusid, ei tunne enam üksiste kogusid, nad aimavad ainult, et nende ümber inimesed liiguvad ja et nad

ka ise liiguvad. Kõik on nagu paksu, läbitungimatu udu sees, hääled kajavad neile nagu kaugelt, kaugelt metsa või mere tagant kõrvu. Mõne silmad on täiesti kinni, nad liiguvad ainult kehalise tunde järele; teised vahivad klaasiste, tardunud pilkudega oma ette maha.

Kaks noort ja nõrka, poiss ja tüdruk, üks ühest, teine teisest lademest, on ahte pööramise ajal salaja pimedasse nurka istunud. Kilter, kes ise ka unega meeletlikku võitlust peab, lööb silmad lahti, vahib valjult ringi, näeb teist laisklejat, läheneb falle varvaste peal ja tõmbab poisi hea vopsu mööda kummargile vajunud selga. Magaja ärkab üles, aga ta nägu ei avalda mingit valutundmust, ta ei saa arugi, mis sündinud, ei süga selgagi ja tahab uuesti norgu lasta. Alles teine ja kolmas hoop ajavad ta jalule. Tüdruk on terasem ja õrnem — ta suust lipsab esimesel hoobil väike „ai!“ ja enne kui järgmine maha sajab, on ta töö juurde põgenemas.

„Teie üleannetud! Teie veankaelad! Või siin on teie magamiskamber!“ nohistab kilter läbi nina, kuna ta silmad vägisi jälle kinni kipuvad.

„Liigutage käsi, liigutage käsi!“ noomib rehepapp ka oma poolt, kuna ta värava vahelt välja vahib ja murega ikka heledamaks minevat koidukuma märkab.

Sõimu ja kepi varal aetakse elusatele ja eluta tööriistadele uut jõudu tardunud liikmetesse. Jälle tõusevad ja vajuvad käed, jälle sahisevad õled, jälle soriseb vili savist põrandale, kena kuldne vili, millest mõisas nii peent valget püüli, nii puhast, magusat leiba tehakse, leiba, milles agana raasu ega klii põrmu ei ole.

Kui päikesetera taevaserval sätendades põlema lööb, — vihm on üle läinud, — on rehi pekstud, neljas sel nädalal, juba nii mitmes sügise jooksul.

Kuidas? Kas neil hea meel pole, et töö tehtud? Kas neil ainustki sädet sellest elustavast, õnnestavast tundmusest rinnas üles ei tärka, mida inimene lõpulejõudnud ja kordaläinud raske töö järele maitseb?

Oh ei! Nad magavad püstijalu ja ei tunne juba sellepärast midagi. Ning teiseks pole nende töö veel ammugi mitte lõpul. Nende töö algab alles! See siretav tulekuul seal halli taeva serval, mille kuldsed kiired praegu unest ärkavad, karastatud loodust suudlevad, see on neile öösisetele töötontidele kohutavaks märgutuleks, et neid uus niisama ränk tööjärg ootab. Veel kaksteistkümmend tundi tööd, sõimu, keppi, aganast leiba, unega heitlemist — siis alles tuleb puhkeaeg, kallis, magus laupäeva-õhtu...

Kilter annab vaimudele käsu kätte ja paneb mõisa poole. Kubjas pole veel ilmunud. Seda silmapilku tarvitavad mõned, et leivakotist palukest kuiva leiba pihku hakata ja seda kinniste silmadega nosima hakata; teised ei tea enam, mis nälg ja janu tähendavad, nende ülemaks varaks on uni, tinaraske, vägivaldselt maharõhuv uni. Terve maailm vieminutilise tukkumise eest! Nad langevad jala pealt maha, nagu oleks neid püssikuul tabanud. Varsti kükitab neli, viis norskajat rehe välise seinaga ääres — mitte mõisa pool küljes, vaid sealpool, kuhu kupja või hopmani silm kohe ei ulata.

See varastatud uni ei kestnud paraku kauemini kui viis minutit. Äkitselt, nagu maa seest kerkinud, seisis kubjas rehe nurga ääres. Vaevalt oli ta pilk räästa all tukkuvaid kägaras toimesekogusid riivanud, kui juba ta uus toomingane vemmalt tõusis ja lähemale uinujale pihta vopsas.

See oli üks noor tüdruk, kes süües magama jäänud. Ta hoidis leivatükki käes, ta huuled olid leivapurused ja suu nähtavalt veel täis. Uni oli näljast võitu saanud, enne kui sööja suutäie alla saanud neelata.

Et ta esimesel hoobil mitte kohe püsti ei karanud, siis andis kubjas talle veel teise. See käis talle otsekohe pähe, ja nii õnnelt, et juuste seest sedamaid verd hakkas tilkuma.

„Elajas!“

See lühike, vagune hukkamõiste tuli uriseval passihäälel ühe hiiglasuure teomehe suust, kes paari silmapilgu eest rehest välja astunud, et magajate seast oma talu vaimupoissi üles raputada. See tukkus peksitava tüdruku lähedal.

„Kes ütles „elajas“?“

„Mina!“

„Kes on elajas?“

„Sina!“

Nagu kramplik vapustus käis noore kupja tervest kehast läbi. Ta seadis end hüppele kui murdja. Ta välkuvad silmad õgisid juba vastast. Siis vingus vemmalt läbi õhu ja langes raske vopsuga teomehe tugeva karuturja peale.

Võllamäe Päärn seisis paigal, nagu peaks ta aru, mida nüüd teha. Pikaline, nagu ta suur keha liikumises, oli ka ta aju mõtlemises. Ta jõudis siis alles otsusele, kui veel teine vemblahoop ta õla peale sadas. Nüüd pahvas ta silmast nagu must tuli, kaks päratut veresoont ta otsaesisel paisusid päris maukudeks, — siis oli ta mõlema käega kupja kraes kinni, tõstis ta enne üles õhku, tuuseldas teda paar korda sinna-tänna, ja lähemal silmapilgul lendas väik-

lane, kõhn mehike paar sülda eemale, otsekohe lepaõõsasse.

See kõik sündis üheainsa silmapilguga, nii et ükski vahele poleks saanud minna, kui seda keegi oleks tahtnudki. Viimane asi näis aga väga kahtlane olevat, sest kõik tööliselised seisid liikumata paigal, ja kes väsimusest liiga tuim polnud, selle näole ilmus kerge kahjurõõmus naeratamine või ehmatus sündmuse tagajärgede pärast.

Kubjas oli ruttu jälle jalul. Esimeses viha- ja häbituhinas tahtis ta uuesti teomehe kallale tormata, aga kuna ta oma mahakukkunud vemmalt üles tõstis, näis ta teisele otsusele jõudvat. Tõmmapunase, tuksuva näoga ja väriseva suuga pööras ta töörahva poole:

„Teie kõik nägite, mis siin praegu sündis! Kui see kõriloikaja aagrehi juures mitte sada tükki pinna peale ei soa, siis tahan ma oma vanad püksid ära süüa! Mina tahan sind õpetada, Võllamäe Pearn! Minu kepp soab sinu seljas veel mõnigi kord tantsima, kuni su vastane kangus tagumisest otsast välja on vemmeldatud. Siga, lurjus, krants — niisugune!...“

Ta oleks oma võimetus vihas veel edasi sõimanud, kui mitte verine vaimutüdruk nüüd ta tähelepanemist poleks äratanud. See oli vaheajal oma olekust aru saanud. Ta nägi verd oma käte ja riiete peal, ja põletav valu peas ja selja peal tegid ta täiesti ärksaks. Ta hoidis nuttes pead kinni ja valuviha litsus ta suust susistava hüüde välja:

„Niisuke mõrtsukas!“

Kubjas kähvas kõige kehaga tüdruku poole ringi.

„Ah sina sõimad mind mõrtsukaks? Sina julged mulle vastu hakata! Sina — sina —“

Enne kui ta suu uusi sõnu leidis, tõusis ja vajus vemmalt ta käes, matsatas aga vastu maad, sest tüdruk oli kassi väledusega eest ära karanud ja pugest meeste selja taha. Kui lööja talle sinna järele tahtis tormata, jooksis ta Võllamäe Päärnale otsekohe vastu rindu.

„Võiksid ta nüüd juba rahule jätta, ta on juba verine,“ urises viimane rahulikult, nagu poleks tema ja kupja vahel midagi sündinud.

„Kas see sinu kuradi asi on? Ma võin teda peksta, et ta enam oimugi ei liiguta. Mul on härra käest käsk inimesi õpetada, kui nad vastased on. Mina kannan oma keppi auga — sina aga, sina lojus, sina lontrus, sina — sina —“. Ta hääle muutus vihaseks vingumiseks, heledaks kriiskamiseks, kuna ta suu ääres nagu kramplik vihanutt tuksus.

„Sina, Pearn, sina saad mu käest veel niisuguse õpetuse, et sa oma sündimise ära nead!“

Ta sattus nüüd säherdusse sõimu- ja sajatustuhina sisse, et ta tüdruku hoopis ära unustas. Ta linavalged juuksed, mille pealt kübar maha kukkunud, seisid kõrvade ääres turris nagu vihasel kassil, ta kollakad silmad tulipunases näos, valgete ripsmete vahel ja niisama valgete kulumukarvade all, pildusid otse sädemeid; ta kitsaste, kahvatanud huultega suu, mida lumivalge, harv ja lühikene piimahabe piiras, seisis kollakal vahul. Kes teda nõnda nägi, pidi arvama, et ta meest, kelle peale ta oma sappi välja kallab, kõige oma ihu- ja hingejõuga veriselt vihkab.

„Küll sind tuntakse juba, sa kangekaelsete kuningas! Kus iialgi vastuhakkamist, ja tõrkumist on, seal oled sina ninamees! Koha pealt kihutati sind minema — nüüd sa näljarott, oled teise mehe ori! Juba su isa oli mässaja, su terve suguselts on mässajad, Vargad, rõõvlid, mõrtsukad, laiskvorsitid, uurdekoapijad on su vanemad ja vanemate vanemad olnud, aga kõige suurem võllanägu oled sa ise!.. Juba sa vist aega oled soanud omale uut nahka kasvatada. Küllap me selle varssi maha koorime!..“

Vastuse asemel tõukas Võllamäe Päärn oma suure tolmuse kaabu kuklasse ja pööras käratsejale selja. Kas tahtmata või tahtes sülitas ta hästi kuuldavalt haopinu peale ning sammus teomeeste- ja vaimudesalgast välja...

Kubja-Prits nägi ainult hirvitavaid nägusid. Ta punetavad palged tõmbasid sinakaks, kramplikult hakkas ta käsi vembla ümbert kinni, agata jäi paigale. Tundmus, et ei ükski, aga mitte ükski tema poolt ei olnud, tema sõnu ja tegu heaks ei kiitnud, rõhus teda nähtavasti maha. Ta aimas ka väga õieti, kust see tuli. Nad vihkasid ja põlgasid teda. Seda tegid nad esiteks ta liialdatud valjuse, ta karja loomu pärast, ja teiseks sellepärast, et ta alles kuue kuu eest üks nende seast oli olnud, nüüd aga kupja keppi kandis. Kuue kuu eest oli ta alles nendega ühes härrat ja hopmanit, kubjast ja kiltrit maa alla vandunud, oli nendega ühes kuue hõlma all käe rusikasse kiskunud, kui kellelegi ülekohtu sündis, oli nendega ühes keelatud und maganud, oli nendega ühes kannatanud, kui sundija kepp nende pihta parkis. Ja nüüd seisab ta nende ees ja keerutab ise keppi, mõistab hukka, mida ta ise kaasa teinud, peab kohut nende üle, kes tema kaaslased olnud, nuhtleb neid süü eest, mida ta ise enne mitte süüks ei pidanud. Nad peavad teda äraandjaks,

seda märkab Prits oma terase mõistusega väga hästi, ning seepärast jätab ta tegemata, mida ettevaatus mitte tingimata tarviliseks ei arva.

„Noh, mis te vahite seal veel?“ kõrgib ta korraga. „Tüdrukud, kas kilter teile ei ütelnud, kus kardulimoa on? Ja teie, mehed, kas te kord kündma ei soa?“

Ja vihasel, hammustaval toonil annab ta teomeestele, kes minema pööravad, veel mõned tarvilised juhatused.

Seejuures veeretab ta aju palaviku kiirusel kättemaksmise mõtteid. Mitte ainult Päärnale ja Karele ei taha ta kätte maksta, vaid, kui võimalik, neile kõigile, kes tema üle julgenud hirvitada, jah, teda kõigi ees narrida ja määrada. Kuna teomehed ja vaimud oma leivakottisid ja kuubesid korjavad, nuusib kubjas rehe ümber seisvaid hao- ja puuvirnasid. Ta teab ju oma käest, et neis ikka midagi peitub, mis üle hea kubjas mõlemad silmad kinni pigistab. Pritsul pole aga asja pime olla. On nad juba kõik tema vaenlased.

„Ahaa — kotikene rapperukkeid! Kui osavasti pinusse pistetud!.. Ja siin — ahaa, veel kotike rapperukkeid!..“

„Mehed — pidage! Kelle need kotid siin on?“

Mehed on juba minemas, pööravad aga kupja mõirgava hüüde peale kaelad kangelt tagasi.

„Siia tulge!“

Pööravad küll ringi ja vahivad, aga kupja ja ta kottide juurde ei tule keegi.

„Siimu-Jüri Mats, see on sinu kott!“

„Ei ole!“

„Mis sa valetad, lurjus!“

„Ei ole!“

„Ja see kott on Tõntsu Joagupi oma!“

„Valetad!“

„Sinu neh!“

„Valetad!“

„Mehed, tunnistage, kelle need kotid on!“

Ja Prits veab kotid meeste juurde, kes tema juurde ei taha tulla.

„Kas need pole Matsi ja Jaogupi kotid?“ karjub ta neile näkku.

Mehed vahivad, tunnistavad, raputavad pead — mitte ükski ei tunne kottisid...

Kubjas katsub tüdrukutega õnne. Seesama pahatahtlik, pilkav, narriv vaikimine. Üks ninatark astub ette ja teeb, kui nuusutaks ta kotikeste haisu. Teised padinal naerma.

„Kasige minema!“ hüüab Prits. „Küll hopman teie varganägede jälgedele soab!“

Ja kuna töölisel minema pööravad, lohistab kubjas kottisid rehe poole.

„Rehepapp, mis pagan see on, et kõik läopinud rapperukkeid täis on?“

„Hea viljakas oasta — mis muud?“

„Soo, või viljakas oasta! Moa keeli hüütakse seda aga varguseks!“

„Varguseks neh! Aga mis tarbeks sa siis haopinusid käisid mõotmas?“

„Ma ei mõõtnud neid, vaid otsisin vargust.“

„Kuda see koht sulle siis nii tuttav oli?“

„Kuda tuttav?“

„Kuda sa's just sealt teadsid vargust otsida?“

Prits heidab luurava pilgu musta vana-mehe poole, kuna ta kotid tema jalge ette maha viskab.

„Mul on õigus igalt poolt vargust otsida — selleks olen ma mõisa kubjas,“ kostab ta kõrgilt.

Rehepapp jääb vaheliti kättega tema ette seisma ja mõõdab teda oma naeratava pilguga jalatallast pealaeni.

„Prits, need ehk on su enese kotid, mis sa mineval sügisel pintide sisse unustasid... Sul oli neid ju vahel nii palju, et sa kõiki ei jõudnud meeles pidada...“

Kupja-Prits... Kupja-Prits — ei ütle midagi.

Kupja-Prits teeb teist juttu.

Tummalt, sirgelt ja kangelt sammus Võllamäe Päärn nendest mööda.

Mitte asjata ei kutsutud seda meest kangekaelsete kuningaks...

HUNTAUGU MIINA

Uettoa saunas peeti laupäeva õhtut.

Ahi oli peatselt küdenud, suurem suits ukse kaudu välja läinud. Tõmmusinakas suitsupilv ulatas veel ainult hurtsiku poole kõrguseni maha. Hagude hõõgivate raagude seas visisesid ahjus veel mõned vetinud kännud vingu ajavate tukkidena. Peale punaka kuma, mis ahjust paistis, ei valgustanud pisikest, viletsat hurtsikut mingi tuli.

Ahju suu ees istuvad kaks inimest: teomees Päärn ja tema vana ema. Päärn kükitab madala järi peal. Päärna veriseks pekstud, mustav ja sinav selg on paljas, ja ema võiab seda viina sisse kastetud takutopiga.

„Pojuke, pojuke, küll nad sind on lõhkunud!“ sosistas vanake vahetevahel, kuna ta käsi hellalt üle pahtunud verevorpide käib ja ta kustunud silmadest mõni soe pisar viina sekka poja ihu peale langeb.

„Ütle, Pearnake, kas on valus?“

„Annab juba tagasi! Tean ju, kui hea tohter sa oled.“

„Ja siis, kui nad sind lõhkusid — kas siis valutab?“

„Seda ma ei tund. Mu hing oli nii viha täis, et midagi ei tund.“

„Just kui mu kadunud Rein!“ sosistas eit. „Reagid just kui su isa, kui ta aagrehi juurest tagasi tuli ja ma ahju suu ees ta selga võidsin nagu nüüd sind.“ Vanake pühib silmi. „Kas mäletad, Pearn, su isa ütles koa: „Kui ma kõhuli pingi peale heitsin ja soldati vitsakimp mu seljas tant-sima hakkas, põles mu hinges niisuke viha, et mu silmade ees kõik veripunane oli ja

ma midagi ei tund“... Ja siiski oli ta pool-surnd, kui koju jõudis.“

„Mäletan, ema, mäletan,“ ümiseb Päärn, ja ta käsi kahmab iseenese peast nagu karvustades kinni. „Ja, kas tead, ema, mispeale ma mõtlesin, kui ta mind lõõma hakkas? Ma mõtlesin isa peale... Ei tea isegi, kuidas ta mulle meelde tuli.“

„Sa oled tema poeg, sellest su õnnetused tulevadki! See viha, mis tema peale ikka tuli, kui keegi teda juhtus puutama, see ei anna ka sinu hingele rahu. Selle viha pärast, mis sind kas kuradile vastu panema sunnib, said juba poisikesepõlves paar keretäit, ja ikka veel põle sa targemaks soand. Ka su isa ei soand targemaks: ennem kui järele andis, laskis enese surnuks peksta...“

Ja, see on kurb mälestus, mida nad seal praegu arutavad. Sest on kolm aastat möödas, kui Võllamäe peremees Rein Rüütel haagikohtuniku juures vastuhakkamise ja lõõmise süü pärast kaheksakümmend hoop sai, mille tagajärjel ta põdema hakkas, kuni suri.

Süütegu ise sündis ühel talvisel õhtul. Vallas valitses rõugehaigus. Võllamäe talus olid teomees ja perepoeg mõlemad haiged. Seepärast oli peremees ise läinud metsast heinu tooma. Tuisk oli teed hange ajanud, nii et Rein pimedada kätte jäi. Kuna ta ühe käega koormat hoiab ja teisega hobust õigel teel püüab pidada, kuuldu selja tagant aisakellade helin. Rein katsub teed pooleks teha, et saks või „antvärki“, kes järele tuleb, tarviliku viisakusega mööda lasta. Aga sedamaid tunneb ta, kuidas koorm kalduma kakkab; vist on teine ree-

jalas juba kraavi kaldast või hange veerest üle sattumas ning koorm võib iga silmapilk kukkuda. Seepärast peatab ta hobuse. Selja tagant karjuvad aga sedamaid karedad hääled: „Tee lahti, mees tee lahti!“

„Tee on lahti!“ vastab Rein.

„Eest ära, lurjus! Kas sa ei näe, et saks sõidab!“ Ja hobused aetakse Reinule peaaegu selga.

„Saks võib koorma kõrvalt mööda sõita!“ hüüab mees vastu.

„Jaan, anna kuradile piitsa!“ kajab seepeale vahutav vihahüüe saanist kutsari poole, ning sedamaid vuhiseb viimase piits Reinul kõrvade ümber. Üks hoop riivab Reinu silma, nii et see tuld lööb.

Hirmsa valu pärast kargab talupoja süda nii meeletut viha täis, et ta oma piitsaga paar hoopi vastu annab... Saanis karjab keegi — Rein ei tea, kas kutsar või parun... Alles pärast saab teada, et ta oma härrat lõõnud... Lähemal silmapilgul lendab saksa saan, mille ees hobused veidi peruks saanud, koormast mööda, sest tee ongi lahti, aga talupoja koorem kukkub ümber, sest ta on teest kõrvale sattunud...

„Kes see lurjus oli?“ kuuleb Rein veel saanist parun Heideggi hüüet, mispeale kutsar kostab, et see vist Völlamäe Rein olnud...

Saksale vastuhakkamise ja saksa lõõmise süü pärast läheb Völlamäe peremees haagi-kohtuniku ette ja saab seal nuhtluse, mis ta haa äärele viib. Ta on suur ja tugev mees, aga ta on juba vana, ta keha jõud töö läbi kurnatud, ta tervis halva toidu ja varemate hoopide läbi nõrgestatud. Ta hakkab põdema ja põeb, kuni surmale suigub. — — — —

Kahju, et nii vähestel inimestel surmatunnil aega on järelejääjatele häid õpetusi anda. Seda sünnib enamasti üksnes luuletatud juttudes. Ka Völlamäe Reinul polnud selleks mahti. Vikatimees kiirestas väga taga. — — — —

Ja et poeg isa viimasest õpetusest ilma jäi, pole imeks panna, et ta nüüd ise lollust hakkab tegema. Esimese suurema teeb ta juba ära, kui isa külm keha veel koduse katuse all puhkab.

Päärn valvab terve öö teiste seas isa surnukeha juures. Ta istub tummalt surnu pähitis ja vahib aineti tema vahakarva näo, ta augusilmade ja sinise suu peale. Ta kare käsi puhkab vahel isa hallide juuste peal, vahel libiseb silitades neist sügavatest vagudest üle, mis mure, vaev, töö ja vanadus väsinud teekäija palgele kündnud.

Hommikul tõuseb ta istmelt ja kaob majast. Keegi ei tea, kuhu ta läinud.

Päärn läheb mõisa. Mis sinna? Oma esimest suuremat rumalust tegema.

Nõuab paruni-härra jutule. Lastakse ka ette.

„Noh, Päärn, mis sul siis südame peal on?“

„Tulin paruni-härrale teada andma, et mu isa eile õhtu ära suri.“

„Völlamäe Rein?“ küsib parun. „Soo, soo! Noh, suurt kahju mul temast ei ole — oli va' vastane krants.“

„Paruni-härra, ta oli minu isa!“

„Noh, oleksid võind omale ka mõistlikuma välja valida.“

Päärn on valge näost, ta käed värisevad.

„Minu isa ütles surres, et paruni-härra ja aagrehi-härra tema elu on võtnud.“

Parun Heidegg on, talupojaga rääkides, temale selja pööranud ning aknast välja vahtinud. Nüüd pöörab äkitselt ümber, kui oleks teda tagant hammustatud.

„Soo, või sinu isa ütles — — ? Noh, siis oli ta surres seesama hunt mis eluajalgi. Oma keretäie oli ta ausasti ära teeninud...“

„Paruni-härra!“ möirgab korruga Päärn, nagu oleks teda tuliste pihvidega pitsitatud.

Nüüd alles vaatab parun Heidegg terasemalt mehe peale. Mis ta selle näost loeb, peab iseäralik olema, sest ta põrkab kahvatades tagasi, ühe leentooli taha, ja ta käsi kahmab kirjutuslaua poole, kus hõbedane kell seisab. Seda kõigest väest helistades, karjub ta nii, et mõis kajab: „Tohver! Tohver!“

Toapoiss ilmub. Ta jääb küsides paruni-härra otsa vahtima. See vaatab talupoja peale. Päärn seisab liikumata keset tuba...

Parun tõmbab käega üle habeme. Ta näo üle jookseb tõmmu puna kuni juuste juurteni.

„Ei midagi... Mul on sind pärast vaja,“ ütleb ta viimaks toapoisile. Ja kui see minekut teeb, lisab valjult juure: „Ka sina võid minna, Päärn! Meie räägime selle asja üle teine kord edasi...“

Päärn astub toapoisiga ühes välja. —

Loll temp on tehtud.

Parun Heidegg ei anna sellele talupojale iganes andeks, et ta teda kartnud — nii kartnud, et ta selle üle häbi tundnud... Parun Heidegg annab nii mõnegi väikese süü andeks, kuid teda mõistetakse paluda ja austada, aga kui keegi kangust näitab, ja kui see kangus nii kaugele läheb, et parun Heidegg oma rahu kaotab, et parun Heidegg koguni — kardab, siis — siis on asi halb...

Vaevalt on Völlamäe peremees maha maetud, kui koht lese ja poja käest ära

võetakse. Paruni härral on Võllamäe talu tarvis sündsam peremees kui Päärn Rüütel. „Veankaelad“ ja „vastased krantsid“ ei kõlba peremeesteks...

Ja, ja, see kallis orjapõlv! Need, kellele loodus selgroogu polnud andnud, roomasid ning ütlesid, et see kõige targem ja tulusam on. Need aga, kellel selgroogu oli, ütlesid: „See on ükskõik, kas rooman või seisan — ülekohut tehakse mulle siiski!“ Kuid need lollisid oli vähem, kes nõnda ütlesid. —

„Hea küll, ema,“ ütleb Päärn oma nukraste mõtetest ärgates, „soab sest mearimisest küll! Ehk annad mulle nüüd ka puhta särki — vana on natuke kore.“ Ja jalaga lükkab ta ahju ees maas olevat verist särki.

Sel silmapilgul nagiseb uks, läheb lahti, ja üks naisterahvas, suurrätik ümber, astub sisse. Ta esimene pilk langeb ahjupaistel istuva poolalasti mehe ning selle mustava selja peale. Ta suust lipsab ehmatushüüe. Nagu nõuta jääb ta ukse juurde seisma.

Ema ja poeg on ümber vaadanud.

„Näe, Huntaugu Miina!“ ütleb esimene.

Sügav puna tungib Päärnale põskedesse. Tal on häbi, aga mitte sellepärast, et ta ihu paljas on, vaid sellepärast, mis Miina ta ihu peal näeb, — sellepärast, et tema, see suur, tugev poiss, vitsu on saanud...

„Ema, anna nüüd kord juba särk siia!“ hüüab ta pahaselt, kuna ta selga tüdruku eest püüab peita.

Kuid viimane astub ruttu ligemale, hakkab mõlemate kätega poisi õlgadest kinni, kummardab maha ja vaatleb tumma ahas-tusega seda timukatööd, mida siin inimese ihu kallal tehtud.

„Pearn,“ ütleb ta kugistava häälega, „Pearn, küll nad sind on purend!“

„Ei või kurta,“ naeratab Päärn kohmetult. „Aga kust sina's tead?“

Tüdruk ei vasta. Päärn tunneb vastust oma selja peal: kaks palavat piiska kukuavad sinna.

„Ema, too särk siia!“

Varsti on Päärnal puhas särk seljas. Ema paneb rinna eest preesi kinni. Tükil ajal ei lausu ükski musta ega valget.

Kui Päärn viimaks külalise peale sõandab vaadata — ta tunneb ikka veel päris lapselikku häbi — on viimase nägu muudetud. Miina silmas ei ole enam pisaraid, ta näos mitte enam seda kaastundmust, mis ta häälest praegu veel välja värisest; ta hoiab nagu võõralt eemale.

„Ma küsisin, kes sulle minu asjast reakis?“ ütleb Päärn, et midagi öelda.

„Pärtle Prits.“

„Jah, ma nägin, ta läks teie poole.“

„Niisuke lihunik!“ sõimab ema vahele.

„Mis ta siis teil vestis?“ pärib Päärn edasi.

„Üht ja teist,“ kostab tüdruk lühidalt.

„Tõtt või valet?“

Miina rätik on õlgade peale vajunud. Ta imellusad pruunid silmad vahivad tõsiselt ja kalgilt üle Päärna ahju tulle.

„Kes teab, mis tõi, mis vale oli! Valelik reagib vahel koa tõtt,“ vastab ta.

„Mis sinul siis korraga on?“ küsib eit, kellele Miina võõras olek ka silma puutub.

„Teed ju, kui oleksid pahane.“ Tüdruk näib iseenesega salaja võitlevat. Viimaks tõstab pead ja astub julge sammu järi peal istuva Päärna poole.

„Prits reakis, et sa täna Kulbi Kaie pärast peksa olevat saanud,“ ütleb ta tumedalt.

„Sain.“

„Ta ütles, sul olla miski salasõprus Kaiega.“

„Eks ta öeld koa, et meie Kaiega koos külasse tulime?“

„Seda ma ei mäleta, aga ta ütles, et sa Kaie eest nii oled seist, et Pritsu kallale oled läind.“

„Siis reakis ta esimest korda elus nii palju tõtt, et ainult pool valet on... Ma läksin alles siis ta kallale, kui ta mind oli löönd.“

„Miks ta sind siis löi?“

„Sellepärast, et ma Kaie eest seisin.“

„Miks sa siis seisid ta eest?“

„Sellepärast, et ta midagi kurja ei teind, kui Prits ta pea veriseks löi.“

„Kas see siis sinu asi oli?“

„Ei old... Aga kui sinu pea veriseks lüüakse ja keski su eest seisab, siis on vist hea küll?“

Miina vaikus, nagu mõtleks ta selle küsimuse üle järele. Siis nihkus ta Päärnaie veel ligemale, ta silmis löi midagi lõkkele.

„Sellepärast üksi, Pearn?“ küsis ta. „Kui ma teaksin, et sellepärast üksi?.. Aga sa ütled, et — et —“

„Mis ma ütlen?“

„Et sa Kaiega koos —“

„Mis sest! Prits käib sinul tihtipealegi võõrsil! Võib olla, et täna kosjaviinadki taskus olid!“

Miina vaikus ja pööras näo ära. Värgisi kippus talle midagi märga silma.

„Kuulge, lapsed,“ ütles sauna-ema, kui ta mõlema vaidlust natuke aega, kentsakalt suud muigates, pealt kuulanud. „Minu arust ei ole teil asja ees, teist taga teineteisega nägelda. Kõik paljas lapselik kadendus! Kui te teineteisele loodud olete, siis

soate kokku, olgu sada Kaie ja Pritsu teie vahel mustaks kassiks.“ — — — — —

Päärn jutustab siis lühidalt ära, kuidas Kai teda teel oodanud ja selle eest tänada tahtnud, et ta tema eest hommikul rehel seisnud. Tema, Päärn, ütelnud aga, et talle tänu vaja ei olevat, ning püüdnud taht lahti saada. Sel silmapilgul jõudnud Kupja-Prits nende juurde, ja tema, Päärn, arvanud kohe, et kui see mees Huntaugule läheb, küll ta seal siis kõik, mis ta hommikul ja praegu näinud, pahupidi pöörab ning Huntaugu rahvale asju ette luiskab, mis ihukarvad püsti ajavad.

Miinal näis nagu kivi rinna pealt maha langevat. Juba istus Päärna lähedale paku peale ja piilus talle nagu kahetse des kõrvalt näkku. Ta uskus seda meest; Päärna ainus sõna, et lugu nii ei olevat, nagu räägitud, vaigistas teda täiesti.

„Arvasin seda isegi,“ ümises ta enam iseenele kuiteistele.

„Aga tulid mind siiski usutama?“ küsis Päärn ja pööras oma tugeva, tõmmu, veidi rõugearmilise näo, mille üle praegu aga nagu päikesepaiste voolas, tüdruku poole. „Nüüd kuuluta koa, kuidas Pritsu käbarad Huntaugul käivad. Vanamees pidavat ju kõvasti nõu, tulevast hopmani-isandat väimeheks võtta.“

„Noh, enne pean mina ta mehiks võtma,“ vastas Miina, oma ruugeid käharsalku otsa eest tagasi lükates.

„Või nüüd selle järele küsitakse! Kas Huntaugul haovirnast midagi ei soa?... Ja kas Prits pole viks pois, või mis? Mõisavanemad rahul, moonu küll, et võib naist-last toita, või kui Huntaugu vana tahab, palub härralt suurema ja parema koha ning võtab Pritsu koduväiks. Kõik läheb nagu lepsi reega!“

„Aga kui mina ei taha?“

„Sinu tahtmine koa midagi maksab!“

„Küll ta maksab! Ema koa minu poolt. See ei salli Pritsu rohkem kui koer luuavart. Ütleb iga kord, kui teist näeb: „Näe, va“ salakoi tuleb jälle!“

Päärn ohkab, toetab oma suurt mustjat pead käe najale ja vastab:

„Mis see kõik aitab! Toadi käes ikka jäme ots!“

„No, ega ta mind ometi vägisi sundima hakka!“ hüüab Miina trotsliku kulmutõstmisega. „Sest soadik, kui Mari mehel on, peetakse ja hüütakse mind ju ainsaks lapses, ja ma tahaksin näha soada, kuidas nad oma ainsat last mehele sunnivad minema, kellele ta ei taha minna!“

„Noh, siis tuleb keegi teine ja viib su ära!“

„Miks?“

„Sellepärast, et mina praegu kellegi naisevõtja ei ole! Olen saunamees, kel ema toita; teomees, kel peretüttele midagi põle pakkuda... Mõisnikuga on asi nii rikis, et isa kohta või muud teist koa loota põle. Ja ega sinu toat mind, vastast hunti, keda mõis ei salli, koduväiks julge võttagi... Näed isegi, et lood kurvad on.“

Miina põsed, mis talutüdruku kohta haruldaset õrnad olid, lõid, Päärna põhjendatud kartusest hoolimata, elavalt kumendama. Juba paljas teadmine, et Päärn, nagu näha, kosjamõtet oma peas üleüldse veeret, elustas ja õnnestas noort neidu.

Need kaks inimeselast polnud nimelt teineteisele kunagi otsekohese sõnaga ütelnud, mis lootused neil vastastikku teineteise kohta olid, veel vähem oli kumbki sõna „armastus“ suhu võtnud. Kui ühe küla lapsed, tundsid nad teineteist nii kaua, kui kummagi mälestus tagasi ulatas — Päärn Miinat peaaegu ta sündimisest saadik, sest ta oli temast kuus aastat vanem. Selle vanadusevahe pärast polnud neil õrnemas eas muidugi suuremat läbikäimist ega sõbrustamist olnud; lugu muutus aga varsti, kui lapsest vanem plika ja viimaks leerialeline tüdruk sirgunud. Ilma kummagi teadmata ja tahtmata, iseenesest sigines neile tundmus südamesse ja teadmine pähe, et neid mingi asi ühendab, et nad teineteist tarvitsevad, et neil teineteise kohta niihästi õigusid kui kohuseid on. Nende meelest oli nagu iseenesest mõistetav, et nad kokku püüdsid saada, et üks teise saatusest osa võttis, et üks teadma pidi, mida teine tegi. Selle oleku põhjuste üle ei andnud nad iseenele ega vastastikku teineteisele mingit aru. Nende meelest oli lihtsalt, kui peaks see nii olema.

Alles viimasel ajal oli kumbki iseeneses selgusele jõudnud, et nende ühendusel mingi tagajärg, mingi lõpp peab olema, ilma milleta tal õiget otstarvet ei ole. See mõte oli neile sest saadik pähe tekkinud, kui ilusale Miinale noormehi hakkas lähene ma, kellest teada oli, et nad naist otsivad, ja kui inimesed Päärna käest ikka sagedamini hakkasid küsima, millal ta kosjatee jalge alla võtvat. Nüüd teadsid mõlemad korruga, mis neil teha, kui nad seda ka teineteisele selge sõnaga ei ilmutanud. Alles täna õhtul, praegu, mil armukadedus nende meeli erutas, oli neile kartus südamesse lõõnud, et nende ühendusele ka muu lõpp võiks tulla kui see, mida

nad loomulikuks ja soovitavaks pidasid — alles praegu oli noormehe suust sõnu kukkunud, mis otsekohe eesmärgi poole sihtisid. Kentsakas ainult, et Päärn kosimist sellega algas, et ta ütles, ta ei võivat kosida. Ta arutas mõrsjale neid takistusi ette, mis nende paarimist keelavad.

Kuid Miina poleks armastav naisterahvas olnud, kui ta neid takistusi ilmvõitmatuks oleks pidanud. Ei, tal oli kohe tosin võimalusi käepärast, kuidas neist takistustest üle saada.

„Kuule, Pearn,“ algas Miina kentsaka tõsiduse ja kindlusega, kui ta esimese kohmetuse üle võidu saanud ja natuke aega, peiu ema kätt pihus hoides, järele mõtelnud. „Minu esimene töö soab olema, et ma selle Pärtle-Pritsu Huntaugult ära hurjutan. Ma raputan ta enese küljest lahti. Ma vihastan ta nii ära, et ta meile enam nägugi ei näita, et ta mind vihkama hakkab nagu ussi aia all.“

„Kuidas sa seda tahad teha?“

„See olgu minu mure.“

„Ja siis?“

„Noh, siis ei ole ka minu isal temaga enam midagi asja.“

„Aga ega see mind veel naisevõtjaks tee! See ei muretse mulle veel kohta kätte, kuhu naise võin viia.“

„Kas siis Huntaugule koduväiks ei taha tulla?“ küsis Miina naerdes ja punastades.

„Jah, kui võetaks! Aga kui sa Pritsu ära hurjutad, siis põle sellega veel õeldud, et tema asemele muid ei tule, kes su vanamehele enam mokka mõõda on kui mina!“

„Võid julge olla, et ma neile kõigile ust näitan.“

„Siis näitab sulle vanamees midagi, mis veel kibedam on! Sa teed ju nagu oleks Huntaugul valitsus sinu käes.“

Miina tõstis julgesti pead.

„No, seda võin sulle öelda, Pearn: mind sundida ei soa keegi! Ennem lasen enese tükkideks raiuda, kui mehele lähen, kelle poole veri ei tõmba! Ennem jooksen metsa ja jään sinna!“

Noormehe suu ümber mängis silmapilguks õnnelik naeratamine, siis aga laskis ta pea jälle murelikult norgu. Kuid

nüüd tuli ema oma nõuannetega. Nagu naisterahval kunagi, oli ka tema häid lootusi küllalt kalitsas.

„Sa arvad, Pearn, et Huntaugu Mihkel sinust enam lugu peaks, kui peremees oleksid, ja muretsed, et sulle kohta ei anta. Kas tead, meie Mai võiks sinu heaks mõisas midagi teha! Ta on viks tüdruk, proua on temaga väga rahul — mis siis, kui ta prouat paluks, et see paruniga reagi? Ja kui sa siis veel ise paruni palvele läheksid —?“

„Küsisin ju täna paruni käest isa kohta tagasi — ta lisas selle eest kümme hoopijuurde!... Kui veel lähen paluma, soan ehk uue keretäie.“

„Aga kui proua sinu eest palub?“

„Nagu meie parunit ei tuntaks! Nagu see mees naiste palvetest midagi peaks!“

„Aga noor parun tulevat varsti tagasi ja mõis minevat tema kätte.“

„Reagitakse küll. Aga mis sest? Enne kui vana oma ostetud mõisa läheb, õpetab ta noorele ära, kes ta vallas lambad, kes oinad... Ää arva, et noor tui on, kui vana küll oli! Ja eks hopman jää ju noorele nõuandjaks ja silmašelgitajaks!“

„Aga kuule, Pearn!“ tuli Miina elavalt vahele, „minu toat reagib, nagu igal pool reagitakse, et uus seadus või uued vaku roamatud tulla, et talupoeg on mõisa alt prii ja et orjus ära keelatakse ja et igaüks võib moad soada niipalju kui tahab. Ja mineva pühapäe öeld Sepa Ants Maht rast — tead ju, va' kirjatundja mees ja talitaja koa — Sepa Ants öeld Juuru kiriku kõrtsis, et uus seadus juba valmis ollagi, aga saksad pidavat seda veel salajas. Keiser olevat oma käe juba ammugi alla teind.“

Päärn ohkas.

„Tean küll, et seda reagitakse! Aga seda reagitakse juba nii kaua, kui mina elan. Rahval on aga raske elada, mõisa orjus käib üle jõu — tead isegi, et upuja hea meelega kuival maal tabaks olla! Mida inimesed igatsevad, sellest ütlevad siis varssi, et see tuleb. — Jumal teab, kas neil juttudel jalgu all on, ja kuigi on — mis ma sest kasu soan, kui uus seadus paarikümne aasta pärast tuleb? Mida saks ei taha, see ei tule.“ — — —

VILLU KLEMENTI

Viis aastat tagasi — 19. veebr. 1929. a. suri Tallinna kesktürmis üks heledamatest Eesti töölisnoorsoo kujudest — Vilhelmine Klementi. Ta suri pärast kuueaastast türmistumist, olles jõudnud oma 24-aastasse elueasse.

Oma lühikeses elueas sai ta kõige rohkem tunda kodanluse metsikult viha. Pole valges Eestis ühtegi tapivagunit, milles poleks teda rauduskäsi veetud ühest türmist teise. Pole valges Eestis ühtegi niisket, külma, pimedat, reostustest haisevat kartsa, kus poleks kinni hoitud Villut nädalate ja kuude kaupa. Sinna paisati ta 18-aastase noore seltsilisenä ja neis vaikivais kivitoidss hävitati mõrtsukalikult ta tervis, elu...

Mispärast ruttas eesti kodanlus eriliselt tema hävitamisega?

Agä sellepärast, et kodanlus teadis, keda tal noorproletaarlaste ridadest oma tulevase hauakaevajana eriliselt karta tuli. Villu Klementi oli puhtakujuline võitleja tüüp. Kõik

ta tähelepanu, jõud ja elusiht oli koondatud klassivõitlusele ja sellepärast tabas teda türmiterror eriti raskelt.

Kui ta suri, siis tundsid valusalt kõik türmidesse jäävad seltsimehed, et Villu surmaga lahkus neilt osakene elavat võitluse hinge. Seda lõikavat kurbust väljendavad Klementi türmikaaslased oma mälestustes, mida nad kokku kogunud türmi illegaalses lehtedes ja mis meieni jõudnuna ka „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ veergudele pääsevad.

See kaotuse kurbus Villust pole aga ei kellelgi seltsimehel ei kunagi muutunud ükskõiksusesse langevaks meeletuks. Nad teavad, et see oleks kõige suuremaks lugupidamatuse avalduseks Villu mälestusele.

Kommunistid valge Eesti türmides on mehiselt ja vankumata juba üle kümne aasta endaga ühes kannud veripunast võitluslippu. Seda ei suuda neilt kiskuda ei ükski kodanline terror.

V I L L U L E

PASLIITA

(Mälestuseks)

*Ma valust tumm,
vihast keeletu,
nii kurbusest meeletu.
Kodanluse vägivald hävitas
noore elu,
täis elutahet, tuld,
täis noorusilu!
Sind lapselt ju
toodi vangi,
hallitama niiskesse kongi.
Kannatid toorust, ülekohut
palju aastaid!
Nõnda kartsad, nälg su
tervist laastsid.
Kordagi pole sa küürutanud selga.*

*Jäänd rõhujale vastuse võlga,
Sammusid uhkelt, pea püsti,
ehk küll
kurnajate poolt selga
painuta kästi.
Tahtsid kuis elada,
teosta ideed!
Peas sul keerlesid kavatsuste mäed.
Heleda päiksena jäänd
sa mu mällu.
Väärrikaid sõnu oleks öelda sul palju.
Sõnatult, vaiksett
puhkad mullas;
su sõnad, mälestuses kullast.
Surnud pole sa mulle,
teistele...*

(Äratrükk „Vangla Kiirest“, Patarei vangimajast.)

MÄLESTADES VILLU KLEMENTIT

Iga töölisliikumise tegelane tundis V. Klementit ehk vähemalt on kuulnud temast. Ta tegevus Eestimaa töölisliikumises, eriti aga noortööliste hulgas on kõigile teada. Mis aga teada pole isegi neile, kes temaga kauemat aega koos töötanud, on ta isiklik elu. Peaaegu puuduvad tema üle eluloolised andmed.

Selles pole ka iseenesest midagi ime-likku neile, kel oli võimalus kokku puutuda Villuga. See ta isikliku elu tundmatus teistele on kõiguni väga iseloomustav Villule. Temale, kes kogu noorusliku vaimustuse ja ülevoolava energia pühendanud töölisliikumisele, ei pakkunud mingit huvi kõnelda iseenesest.

Seepärast teame ka tema elust väljaspool töölisliikumist väga vähe. Teame vaid, et Villu (Vilhelmine) on sündinud märtsikuul 1905. a. (isegi kuupäeva pole täpselt teada), Vaikna vallas, kus ta vanemad olid vaesed asunikud. Esialgse hariduse sai ta valla algkoolis. Kuna ta algkoolis väga hea õppija oli, saadeti ta edasi õppima Tallinna, kus tal vend postiametnikuna teenis. Peale nimetatud venna oli tal veel kolm õde ja räägitakse veel ühest vennast. Igatahes olid temast vanemad õde ja vend majanduslikult niivõrd kindlustatud, et ka Villul nende toetusel poleks puudunud võimalus lõpetada korralikult keskkooli, astuda konservatooriumi (sest tal oli ka muusikaand) või ülikooli.

Kuid Villu tundelikkus, ta loomupärane protestitüüp kõige rõveda vastu ei annud temale aega kõrgemat haridust saada, sest tööliklassi viletsus ja piirita kurnamine tõmbasid teda kohe noorelt võitlusesse. 15-aastasena näeme teda Noorproletaarlaste Ühingu ühe aktiivsema tegelasena. Selles tegutseb ta kuni ühingu sulgemiseni. Ühingu sulgemine ei katkesta ta tegevust. Ta töötab edasi, olles illegaalse töölisnoorte organisatsiooni keskkomitee liige. Kuurkirja „Noortööliste“ ilmumisel leiame jälle Villu selle toimetuses. Igalpool, kus noortööliste oma olukorra parandamise eest võitlevad, on Villu esimesena nende hulgas.

Oleks aga ekslik arvata, et Villu täielik energia kehastus oleks piirdunud ainult töölisnoorte hulgas tegutsemisega. Ei, temal jätkub jõudu ja aega ka mujale. Nii leiame teda Metallitööliste ühingu, Transportitööliste ühingu, Tallinna Töölisametühingu Kesknõukogu liikmena, Ehitustööliste Liidu asjaajajana, „Valvaja“ ja teiste

töölisorganisatsioonide õhtutel deklamaatorina, lauljana jne.

Ühteageu töölisliikumises tegutsemisega tuleb tal teha veel oma koolitööd ja teenida ülespidamist.

Revolutsioonilise agitatsiooni tõttu heidetakse ta välja keskkoolist, viimati 1923. a. õhtukeskkoolist. Ilmavaatelise lahkumiseku pärast sattus ta ka vastuollu oma lähemate sugulastega (õde, vend), ja oli sunnitud koolis käies omale ise ülespidamist muretsema. Õhtukeskkoolis käies töötas ta päeval kord tubakavabrikus, kord sadamas jne.

Kuigi ta loomult oli andekas ja mitmekesiste huvidega, eriti muusika, kirjanduse ja üldse kunsti alal, polnud tal ülekoormatuse tõttu töölisliikumises mahti arendada oma kunstivõimeid. Ta tegutses kunsti alal ainult niipalju, kui see oli ühendas poliitilise tegevusega ja kuivõrd seda nõudis otsekohene klassivõitlus.

Kõigil muul, millel polnud tungivat sidet klassivõitlusega, oli tema silmis teisejärgu tähtsus. Ja niisuguse jõukoondamisega, ühes oma tulise temperamendi, veenva kõneanni, julguse ja väsimata organiseerimisvõimega saavutas ta klassivõitlusele väga palju. Kui Eestimaa töölisnoorsoo liikumine, kõigi tagakiusamiste ja rüüstamiste peale vaatamata, on kindlaks jäänud oma sihtidele, siis on Villu organiseeriv käsi selleks palju kaasa aidanud. Lõpuks olgu meelde tuletatud 1921. a. 1. mai rongikäik, kus Villu organiseeritud noorte ridades kandis loosungit: „Värisse rasvaläinud kodanlus, siin sammuvad su hauakaevajad — noored kommunaarid.“

Eestimaa kodanluse hauakaevajad pole seni veel teostanud oma ajaloolist ülesannet. Ja kui nad korra selle läbi viivad, siis pole V. Klementit enam nende hulgas.

Pole lõppenud veel võitlus, millele ohverdas end Villu Klementi. Pole käes veel võit. Meil on vaja rohkem seltsimehi, nagu oli V. Klementi. Peame teda sellega asendama, et kasvatame endis seda meelekindlust, teohimu, vankumata võidutahet nagu oli temal.

Jääme teraskindlateks kommunistideks, keda tööle kohustavad proletariaadi revolutsiooni ülesanded.

Sellega mälestame kõige paremini oma võitluses langenud seltsilist.

Patarei poliitvangid.

(Äratrükk „Vangla Kiirest“.)

„TÖÖLISTE PARIISI TEMA KOMMUUNAGA MÄLETAME ALATI KUI UUE ÜHISKONNA MEHIST ENNUSTAJAT. TEMA PÄRAST KANNATAJAD EHITASID OMALE JÄÄDAVA MONUMENDI TÖÖLISKLASSI SUURES SÜDAMES. TEMA TIMUKAD NAELUTAS AJALUGU JUBA NÜÜD SELLE HÄBIPOSTI KÜLGE, MILLE KÜLJEST EI SUUDA NEID ÜKSKI VÄGI LAHTI KISKUDA.

K. MARX

„PUNANE NEITSI“

18. märtsil möödub 63 aastat Pariisi Kommuuna väljakuulutamise eest. See esimene töörahva võitlus töörahva diktatuuri teostamiseks on jätnud peale kõigi muude õppetundide järele maailmale kõige hiilgavamad eeskujud tööliste võitlusest, eeskujud täis eneseohverdavat kangelasmeelt ning vaprust. Ei ole nende võitlejate ridades puudunud ka naisterahvad, kelle tegudest kõneleb Kommuuna ajalugu. Paljud nendest langesid võideldes barrikaadidel, paljud sattusid hiljem timukate „kohtu“ kätte.

Kõige tuntum nende hulgas on kahtlemata „Punane neitsi“ — Louise Michel (loe: Luis Mischell) — naine, keda mingisugused tagakiusamised, vangimajad ega maalt väljasaatmine ei suutnud takistada Prantsuse valitsuse vastu võitlemast, et rahvale ta õigusi kätte võita. Seejuures oskas see vaimliselt kõrgesti arenenud, heasüdamline, kõrgemeelne ning mehine naisterahvas sama hästi sõjariista tarvitada kui sulega ja lastega ümber käia.

Louise Michel sündis Champagnes (loe: Schampanjes) aastal 1836 maaomaniku ja ta teenija väljaspool abielu tütreks. Aastal 1853 sai Louise Michel kooliõpetaja tunnistuse ja avas lähedas linnakeses kooli. Selleks, et koolile linnakooli õigusi saada, pidi ta Napoleon III-le truudust vanduma; kuid 17-aastasele Louise Michelile oli see sedavõrd vastumeelt, et ta vandest loobus ja oma kooli vabakoolina (erakoolina) avas.

Kohalik valitsus vaatas aga kõõrdi selle vabakooli peale, kus noor õpetaja ühes lastega „Marseillais“ laulis, laste seas usuvastast kihutusetööd tegi, neile seletas, et häbi on kirikus käia ja niisugust valitsejat austada, nagu Napoleon, kes Prantsusmaale niipalju paha on teinud.

Louise Micheli tegevus andis linnakese tagurlike vaadetele elanikkudele põhjust kõiksugu laimujuttudeks ja süüdistamiseks. Tuli kaebused ja õiendamised ülemusega, mis teda sundisid oma kodukoha maha jätma ja Pariisi sõitma. Seal astus ta Mont-

martre (tööliste linnaosa) kooliõpetaja abiliseks.

Poliitiline õhkkond Pariisis läks ikka raskemaks ja ähvardavamaks: keisririik surus ja kurnas armutult. Aga hoolimata sellest, elas edasi usk vabastuse sisse. Kord ühes, kord teises kohas puhkesid rahutused lahti. Revolutsioon oli peas ees.

Louise Micheli peas hakkasid mitmesugused plaanid valmima:

„Mulle paistis,“ — kirjutab ta oma mälestustes — „et Prantsusmaa päästmiseks parem oleks üks türann ära tappa, kui tema parematele inimestele veresauna teha lasta. Ja ma valmistasin ennast Prantsusmaa vaenlasega silm silma vastu kokkusaamisele“¹.

Louise käib loengutel ja kogub noori oma ümber, aitab neid tööliste läheneda.

Käärimine Pariisis tõusis alatasa; koosolekuid ja kooskõlmisi korraldati sagedamini, ikka avalikumalt ja demonstreerivalt.

Pariis, ta õppiv noorsugu ja tööliste linnaosad hakkavad rahutult lainetama: kerkib üles tööliste poliitiliste organisatsioonide loomise mõte.

1863. aastal hakkasid tööliste ühise looma, et tööpäeva lühendamist läbi viia. Londonist teatati järgmisel aastal I Internatsionaali asutamisest. Prantsuse tööliste saadavad oma saadikuid Schweitsi, Inglismaa ja Belgia tööliste kongressidele. Kasvab arusaamine oma jõust, oma õigustest, tugevneb ühine mõtlemine, ja üksildustunne ei hirmuta enam võitluse algatajaid.

Pariisis organiseeritakse streikisid, valitsusevastaseid meeleavaldusi; ajakirjanduses paljastatakse valitsuse kuritegevust, luuakse poliitilised klubid. Valitsuse lossi ees karjub rahvas: „Elagu vabariik!“ Ja kõigest sellest võtab Louise Michel tuiselt osa.

Prantsuse-Saksa sõjas 1870. aastal võtab Louise Michel lahingus võitlejana osa,

¹ L. Michel oli anarhist.

kuigi nimepidi oli halastajaõde. Saksa kuul kriimustas ta kätt ja purustas ta mütsi, aga ta ise jäi terveks.

Kuid kui kuul noore tüdruku vastu armuline oli, siis ei olnud seda politsei mitte. See nägi Louise Michelis endale kardevat ja visa vaenlast.

Kord arreteeriti ta linna raekoja ees, kui ta nekrutite eesotsas sammus; teinekord võeti ta naiste meelevalduselt kinni; kolmaskord vangistati ta lahingus ja saadeti Versailles (loe: Verssaij) türmi.

Kommuuna päevadel võitleb Louise Michel barrikaadidel versaillaste (kodanlaste) vastu. Rahvakaardiväelase või liinisoldati ülikonnas võitleb ta alati kõige kardetavamates kohtades ja hoiab oma lippu alati kõrgel.

Pärast Kommuuna mahasurumist vangistati Louise Michel. Ta viidi sõjakohtu ette.

„Ma ei taha ennast kaitsta,“ seletas Louise Michel, „sest ma olen tervelt sotsiaalse revolutsiooni pärast.“

Oma kõne lõpetas ta sõnadega: „Kui teie mitte argpüksid pole, siis tapke mind!“ Vastasel korral ähvardas ta oma seltsimeeste eest kätte tasuda, kui vangist pääseb. Teda aga ei surmatud, vaid saadeti ühes Rochefort'iga (loe Roschfooriga) Uude Kaledooniasse sunnitööle.

Aastal 1880 vabanes Louise Michel Kommuuna tegelaste üldise amnestia põhjal ja sai luba Pariisi tagasi tulla. Kui barrikaadidel oli võidelnud noor unistaja tütarlaps, siis Uuest Kaledooniast tuli tagasi täiesti väljaarenenud võitleja, kes omale ülesandeks tegi tööliklassi õigusi kaitsta ja nende eest võidelda.

Louise Micheli elus algas nüüd poliitilise tegevuse uus ajajärk. Süstemaatlikult teeb ta tööliste seas agitatsiooni sotsiaalse revolutsiooni heaks; peab ägedaid kõnesid miitingutel ja võtab tuliselt osa igast streigist. Ta kirjutab ajalehtedele artikleid ja peab loenguid. Sotsialistlikud ringid kutsuvad teda üksteise võidu kord Bordeaux'sse, kord Versailles'i, Lyoni, Belgiasse ja Londoni.

Mitte alati ei lõppenud tema loengud ilma vahejuhtumisteta. Ghentis panid töölised ühel koosolekul tema auks ägeda meelevalduse toime; pappide jüngrid aga viskasid teda pingiga, mis õnneks kõnelejat siiski ei tabanud. Versailles sõimastid teda politsei poolt ülesässitatud hulguised, Havres lasti teda kõnelemise ajal revolvriga, kusjuures ta peast haavata sai.

1883. a. vangistati Louise Michel uuesti pärast ägedat meelevaldust Pariisis Invaliidide platsil, kus töötatöölised kolm leivapoodi ära rüüstasid. Vägivallale õhutamise pärast mõisteti ta kuueks aastaks türmi. 1886. a. anti talle armu ja lasti ta türmist välja, kuid selsamal aastal mõisteti ta uuesti neljaks kuuks vangi. Seal ta kirjutas oma mälestused.

Kui ta oma aja oli ära istunud, algas ta õhinal uuesti oma endist propagandatööd. Aastal 1890 võeti ta Saint Etiennes uuesti kinni — mässuässitamise pärast. Selkorral pandi ta koguni hullumajasse, kus ta aga varsti terveks tunnistati ja välja lasti.

Louise Michel asus nüüd Inglismaale elama. Seal sõltis ta agitatsiooni eesmärgil tihti Prantsusmaale. Lühikest aega enne surma sõitis ta Lõuna-Prantsusmaale, kus ta kõnedega esines ja Vene-Jaapani sõja koledusi ning toorusi piitsutas. Marcellles jäi ta kopsupõletikku ja suri seal 9. jaanuaril 1905. a. 69 aasta vanuses, — neli päeva peale oma viimast avalikku kõnet.

Prantsusmaal kui ka välismail tuntud Louise Micheli õige laialt kui suurepäralist kõnelejat. Teda nimetati „Punaseks neitsiks“, „Kibedaks Louiseks“ jne. Kirjanduslikkudes ringides oli ta tuntud anderikka romaaniakirjanikuna; tema sülest on ilmunud romaanid: „Viletsus“, „Äpardus“, „Rahva tütar“, „Uus ilm“ jt. Pariisi Kommuuna aastapäevaks (1872. a.) kirjutatud raamatu kohta peavad isegi kodanlised arvustajad tunnistama, et sel suur väärtus on.

Ainetel Juuli Pöögelmann.

„NSV LIIDU TÖÖLISKLASSI INTERNATSIONAALSED
SIDEMED KAPITALISTLIKKUDE MAADE TÖÖLISTEGA
— SEE ON ÜKS NÕUKOGUDE VABARIIGI JÕU JA
VÕIMSUSE NURGAKIVI.“

STALIN

LASTEKASVATUSEST

TERVE JA ANDEKA UUE PÕLVE EEST

„Meil vaja kasvatada uut tervet, elurõõmsat töolistepõlve, kes on suuteline tõstma Nõukogude maa võimsust ja kaitsma teda rinnaga vaenlase pealetungimise vastu.“

STALIN

Meil on suured saavutused ühiskondliku lastekasvatuse alal — meil on sisse seatud sunduslik õppus kooliealistele lastele, meil algab ühiskondlik kasvatus juba rinnalapse eest, meie eelkooli asutustes õpib ligemale kuus miljonit last, kuid need asutused ei saa kasvatust vastavale kõrgusele tõsta, kui ühiskond, eriti aga lastevanemad ise ka ei suhtu lastekasvatuse küsimustesse tõsiselt, ei võta aktiivselt ja teadlikult lastekasvatusest osa.

Meie teame, et lapsega on inimese kujunemise aeg. Nimelt lapsepõlves omandatakse, arendatakse ja kindlustatakse iseloomu peajooned, tahtejõud, tervis, päritakse head või halvad harjumused. Sellepärast on tähtis juba lapse elu esimestest aastatest kasvatus õigele alusele panna ja kõik tingimused lapse õieti arenemisele luua.

Enne revolutsiooni olid tööliste ja kehvik-talupoegade lapsed sunnitud äärmiselt viletsates tingimustes elama. Nad pidid ebatervetes, niisketes poolpimedates korterites asuma, halvasti toituma, suurtega võrdselt vabrikutes või põldudel töötama. Tööraha ja nende laste halastamata kurnamise tagajärjel oli laste surevus suur, ja tsaari Venemaa seisis läänemaade seas lastesurevuse poolest esimesel kohal.

Laste surevusele aitas kaasa veel see asjaolu, et töölistel ja talupoegadel puudusid teadmised, kuidas last õieti füüsiliselt kasvatada, missuguseid abinõusid tema tervise kindlustamiseks tarvitada, mispärast vanemad tegid tihti ise kahju oma lastele: peksid neid, karistasid söömata jätmisega, pidasid neid mustuses ja lasid neid igasugustel parasiitlikudel loomakestel närvida, ei pidanud mingisugusest päevakorrast kinni, vahel andis joobnud isa pojale isegi alkoholi maitsta või suitsu tõmmata, sõnades: „Mis mees see on, kes ei joo ega suitseta“. Need olid harilikud nähtused töörahva keskel, kuid peab ütleva, et ühte ehk teist pahet võib meil veel nüüdki lastekasvatuses leida.

Praegu, mil meie maal tõuseb töörahva majanduslik ja kultuurne elu, kus töölised elavad uutes, lähedates valgusküllastes

korterites, kus töötavad hulgad veedavad oma vaba aja klubides, kinodes ja teatrites, kus isegi vanad püüavad noorte kõrval koolides teadmisi omandada, peavad vanemad omandama põhiseadused lastekasvatuses, et kasvatada tugevat, distsiplineeritud tervet vahetust, sest: „... Ainult temal, sel noorsool, seisab ees kommunismi lõpuleviimine, nimelt temal seisavad ees võitlused kommunismi eest, ja ta peab neid võitlusi vastu võtma tugevana, tervena, terasest närvidega ja raudsete lihastega...“ ütles Lenin.

Suurema osa oma ajast veedab praegu laps veel koduses ümbruses. Sellepärast on arusaadav, et kasvatusasutused, nagu lasteaiad, koolid j.t. ei või üksi lapse ülevõlpidamise ja tervise eest vastutada.

Laps tuleb tihti kooli juba rikutud kasvatuses, halva tervise, halbade harjumustega. Niisugust last on raske ilma vanemate abita parandada.

Nooremas eas on iseäranis tähtis lapse kehaline kasvatus ja tema tervise eest hoolitsemine. Sel ajal on lapse organism väga õrn, nõrk ja muutub kergesti ümbritsevate tingimuste mõjul.

Hea kehaline kasvatus on lapse tervise pandiks. Tervis aga lubab organismile koguda jõudu, mis läheb tarvis mitte üksikoma kehalisele, vaid ka vaimlisele arenemisele. Laste kasvatus on sama kui vundament majale. Mida tugevam on vundament, seda kõrgem ehitus võib peale ehitada; mida rohkem hoolt pööratakse lapse kasvatuses, seda suuremat edu saavutab ta üldises arenemises, teadustes, töökustes.

Kehalisel kasvatusel on suur tähtsus.

Haiglane, kehaliselt halvasti arenenud laps jääb harilikult õppuses tervetest lastest maha. Temal on mälu halvem, tema tähelepanu väsib ruttu ja sellepärast ei võta hästi õppida. Vaimuanded olenevad suuresti organismi üldisest seisukorrast. Vanemad ja isegi pedagoogid eksivad tihti, hinnates last laisaks. Tihti aga on laiskuse põhjuseks haiglane nõrkus. Sellepärast on tarvis niisugust last tingimata arstile näidata, et kiiremini „laiskusest“ lahti saada.

Lapsele on vaja terve ümbrus luua. Vanemad peavad muretsema, et lapse ümbrus oleks terve, et eluruumid oleksid puhtad, et ruumid saaksid korralikult tuulutatud, et laps magaks eraldi, et ta voodirii- ded oleksid puhtad, et tal oleks oma nurgake õppeabinõude hoidmiseks jne.

Kuid ei või piirduda üksi terve ümbruse loomisega. Vaja veel järjekindlalt lapselt tervishoiu nõuete täitmist nõuda. Korrates palju kordi mingisugust tegevust vanemate nõudmise järele, omandab laps viimaks **harjumuse** seda tegevust iseseisvalt teha; teiste sõnadega, laps omandab **kasuliku harjumuse**.

Tervishoidlikkude nõuete täitmise tagajärjel peab laps omandama järgmised tervishoidlikud harjumused: pesema hommikul nägu, kaela, hambaid, pesema käsi enne sööki, loputama suud peale sööki, tegema hommiku kehaharjutusi, mitte põrandale sülitama ega prahti maha ajama.

Kehaliste harjutuste ja mängude tagajärjel peab laps omandama oskused õieti jooksmises, hüppamises, suuskadel ja uiskudel jooksmises.

Töö õppimisel peavad lapsed omandama õigeid töövõtteid, nagu hõõveldamises, saagimises, labidaga kaevamises jne.

Kehakultuuri õppimisel peavad vanemad lapsed omandama võtlusevõtteid, näiteks oskuse püssiga ümberkäimises ja laskmises, gaasimaskedes käimises jne.

Lõpuks, kehakultuuri ja töötundidel õpivad lapsed kollektiivis üheskoos töötama, seltsimehi raskustes avitama, oma huviseid kollektiivi kasuks allutama. Need omadused on väga tähtsad sotsialistlikus ühiskonnas.

Vaatame nüüd, kuidas peavad vanemad lapsele mõjuma, et temas kasulikke harjumusi kasvatada. Vaja kindlasti meeles pidada, et **harjumus saavutatakse ainult sellega, kui ühte ja sama tegevust korraldatakse palju kordi**. Kui last sunnitakse järjekindlalt igal hommikul ennast pesema, siis muutub see viimaks talle harjumuseks, saab tema nõudeks, millest tal on juba raske lahti ütelda. Kasvatades kasulikke harjumusi, vaja järele vaadata, et lapsed neid ka hästi täidavad. Näiteks kui lapsed silmi pesevad, siis vaja veel järele vaadata, kuidas nad seda teevad ja käskida neid seda hästi teha.

Vanemad võivad lastele tarvilikke harjumusi edukalt kasvatada, kui neile seletada selle tähtsust. Kuid vanemad ei arvesta tihti selle seadusega ja ainult nõuavad lapselt, aga ei seleta ära, milleks seda tarvis on. Tihti tuleb ette seda, et mida täna ei

lubata, lubatakse homme, mõnikord karistatakse teatud teo eest, kuna teinekord sellest aga tähelepanemata mööda minnakse. Viimaks ei tea aga laps, mida ta võib teha, mida mitte, mis on hea, mis halb.

Mõned vanemad lubavad armastusest lapse vastu talle kõike, mis ta aga küsib; teised täidavad lapse jonnist sellepärast, et ta aga ei nutaks. Kui laps ei taha õigel ajal magama minna, jonnib, aga ema otsustab: „hea küll, las ta täna läheb hiljem magama, aga homme panen ta õigel ajal voodi.“

Kui laps ei taha välja jalutama minna, siis vanemad teevad jällegi järeleandmisi. Viimaks laps ei hakka vanemaid kuulama, sest et ta ei näe järjekindlust nende nõuete täitmises, sellepärast et vanemad ise rikuvad oma „ei tohi“ ära ja laps hiljem suureks saades peab võitlema oma lohakusega, visaduse puudumisega oma töös jne.

Kasvatades lapsele teatud harjumusi, peab arvestama lapse vanadusega. Näiteks, asjata on nelja-aastaselt lapselt nõuda, et ta oma aseme ise koristaks, et ta avaks teatud ajal õhuakna jne. Need nõuded käivad temale üle jõu. Teda on vaja õpetada iseseisvalt hambaid ja käsi pesema ning riietama. Vastupidi, kümneaastane laps peab mitte üksi iseseisvalt riietama, vaid ka oma järel koristama.

Riiklikud pedagoogilised asutused on välja töötanud harjumuste kavad. Loeme siin üles peaharjumused, mida peab kuueaastane laps omandama:

1. Tervishoidlikud: iseseisvalt riietuma, põrandale mitte sülitama, tuppa tulles jalga puhastama, hommikul silmi, käsi, kaela, hambaid (ka õhtul) pesema, samuti ka enne sööki käsi pesema, söögi juures mitte juttu ajama ja toidu hästi katki närima, suud peale sööki loputama, päeval peale lõunat tund aega magama, kell 9 õhtul magama heitma, hommikul kell 8 üles tõusma, voodis mitte vedelema ja (mitte küürus) enast otse hoidma.

2. Liikumise harjumused: igapäev värskes õhus kaks-kolm tundi mängima — talvel kelgul, suuskadel või uiskudel sõitma.

3. Tööharjumused: väikse labidaga liiva või lund kaevama, taimi kastma, umbrohtu kitkuma, hõõveldama, paberist lõikeid tegema.

Palju suuremad nõudmised seame üles juba kümneaastasele lapsele. Juba enim omandatud harjumustele lisatakse rida uusi nõudmisi juurde.

1. Tervishoidlikud: hommikuti kehaharjutusi tegema, suvel tervet keha külma veega pesema, talvel aga kuni värvlini,

TERVITUS SL. KRUPSKAJALE TEMA 65. AASTA SÜNNIPÄEVA PUHUL

26. veebruaril s. a. saatis Leningradi E. T. Haridusmaja naistöoliste ja tööliste naiste ülelinnaline koosolek sl. KRUPSKAJALE järgmise telegrammi:

Kallis Nadeshda Konstantinovna!

Leningradi eesti naistöoliste ja tööliste naiste ülelinnaline koosolek tervitab Sind Sinu võitlusrikka elu 65. aasta sünnipäeva puhul.

Sinu püsiv võitlus kommunismi eest ja truudus revolutsioonile on meile eeskujuks.

Soovime Sulle tervist elada palju aastaid ja võidelda kommunismi teostamise eest terves maailmas!

SM. V. KINGISSEPA NIM. E. T. HARIDUSMAJA SANITAARDRUSHIINA

1927. aasta sügisel organiseeriti sm. V. Kingissepa nim. E. T. Haridusmajas sanitaarring. 1928. aasta sügisel organiseeriti seal juba kaks sanitaaringi, esimene-aste ja drushiina. Mõlemast ringist kokku võtsid osa 30 naisseltsilist. 1929. aasta kevadel käisid sanitaardrushiina liikmed haigemajas praktikal.

Sanitaardrushiina töötas aktiivselt kuni 1932. aasta sügiseni. Valiti uus punaseristi rakukese büroo, kuid see jättis sanitaaringide töö isevoolu hooleks, — ei otsinud ringile juhatajat arsti, kes loenguid oleks pidanud, mille tagajärjel drushiina liikmed laiali läksid.

1933. aasta sügisel viidi uued punaseristi rakukese büroo valimised läbi. See büroo hakkas aktiivselt tööle, organiseeris uuesti drushiina-ringi, millest 16 liiget osavõtub. Ringis tehakse arsti juhatusel praktilisi katseid, õpitakse poliitaineid ja tutvunetakse mürkgaasi ja õhusõja kaitseasjandusega.

Drushiina esimene väljalask oli 23. veebruaril sel aastal, siis said lõpetajad lõputunnistused kätte ja võivad punaseristi töö alal tööle minna, kus töölistest praegu suur puudus on. Kaks seltsilist Haridusmaja drushiina liiget töötavad juba selle töö alal oblastis.

korralikult oma järel voodi üles tegema, õppeabinõud korrast hoidma, prahti mitte maha ajama ei toas ega väljas, peale töötamist käsi pesema, saunas enda keha iseisvalt pesema, päikese- ja õhuvanne võtma, talvel mitte liialt ennast riidesse panema, õieti end õppimisel, käimisel ja istumisel hoidma, lesides mitte lugema.

2. Liikuvad: talvel suuskadel ja uiskudel sõitma, suvel õppima ujuma ja vee alla laskma, kaldalt vette hüppama; talvel ja suvel kollektiivselt mängima ja mänguseadustele alluma.

3. Tööharjumused: osata hõõveldada, saagida, naela sisse taguda, puust lihtsaid

asju teha, nõopi ette õmmelda, lappi peale õmmelda. Peab harjutama püsivalt, 40—45 minuti jooksul, mingisugust tööd tegema.

Muidugi teada, et ülevaltoodud harjumusi võib muuta, sest lapsed ei ole ju ühesugustes tingimustes ja ei omanda ka ühtemoodi — ühed kiiremini, teised aeglasemalt.

Harjumusi saab, nagu meie juba rääkisime, ainult siis, kui mingit tegevust palju kordi korrata. Sellepärast tuleb aasta-aastalt nende omandamist püüda saavutada. Ainult siis, kui laps teeb seda, mis talt nõuti, ilma mingisuguse meeldetuletuseta, võib ütelda, et harjumus on omandatud.

S- Kirsch.

Sm. Viktor Kingissepa nim. eesti Haridusmaja sanitaardrushiina

Drushiina liikmed-lõpetajad võivad õdede kursustele edasi õppima minna.

Selle drushiina ringi lõpetamise puhul ei jää E. T. Haridusmajas sanitaar-õppe-

mistega, mida meil ka igapäevases elus vaja läheb.

Sandrushiina liikmetel tuleks koonduda E. T. Haridusmaja punaseristi rakukese

Sm. Viktor Kingissepa nim. eesti Haridusmaja sanitaardrushiina oma töötunnil

töö seisma, vaid meie organiseerime tuuesti esimese-astme ringi, mille õppusest nais-seltsilised peavad aktiivselt osa võtma, et varustada endid esimese abiandmise tead-

ümber ja organiseerida sinna abiandmise punkt, nii et hulgalistel õhtutel oleks esimene abi igal juhul käepärast.

Drushiina liige.

Naisseltsilised ei tohi unustada, et kultuuri tõus on üks majandusliku tõusu nurgakivist

„Edasi“ kolhoos (Kamsovo k.-n.) on täitnud riiklikud ülesanded 100% võrd, peale linade, mida 16 tsentnerist — veel üks tsentner tuleb.

Sissetulekud on jagatud, kusjuures iga kolhoosi liige sai tööpäeva eest: rukist 1,360 gr, otre — 0,570 gr, kaeru — 0,200 gr, kartuleid — 2,600 gr, herneid — 0,025 gr, linaseemneid — 0,098 gr ja rahas 38 kop.

Kevadiseks külviks oleme seemnetega täielikult varustatud.

Kuid meie sissetulekud oleksid võinud palju suuremad olla, kui tööjõudu oleks õieti kasutatud. Kolhoos ei kasutanud naiste tööjõudu täielikult ära, sest et selleks ei olnud vastavaid tingimusi loodud. Emad pidid lastega koju jääma, sest meil ei olnud lasteaeda organiseeritud.

Naiste seas erilist tööd ei tehta, pole ühtegi koosolekut nende seas korraldatud, sellest siis sarnane mahajäämine, et möödunud aastal olid naised isegi lasteaia orga-

niseerimise vastu. Ka lööktööst ja sotsialistlikust võistlusest võtavad vähe osa — silamaani on ainult kaks seltsilist — O. Viira ja R. Lonvald, kuna aga kahte naiskolhoosnikku on halva töö pärast trahvitud.

Üldse peab ütleva, et poliitmassiline töö on „Edasi“ kolhoosis madalal järjel: siin ei ole poliitringi, kus kolhoosnikud võiksid poliitkirjaoskust omada, siin ei tööta delegaatide grupid ega pole ka külanõukogu naise tõmmanud seksioonide töösse. Kuid „Edasi“ kolhoosi liikmed, eriti aga naisseltsilised, peavad meeles pidama, et *kultuuri tõus on üks majandusliku tõusu nurgakividest.*

Kolhoosi majanduse parandamine võimaldab kolhoosniku kultuurset kasvu tõsta, ja kultuurne kolhoosnik suudab paremini töötada ja kiiremalt ning kindlamalt jõukale kolhoosilisele elule jõuda.

Olga Viira.

Luuküla külanõugu (Seredka raiooni, Leningradi oblasti) naiskolhoosnikud olid esimesed, kes vastasid „Nais-töölise ja naiskolhoosniku“ üleskutsele — läbi arutada naiskolhoosnikkude kiri sm. Stalinile

„Naistöölise ja naiskolhoosniku“ toimetusele

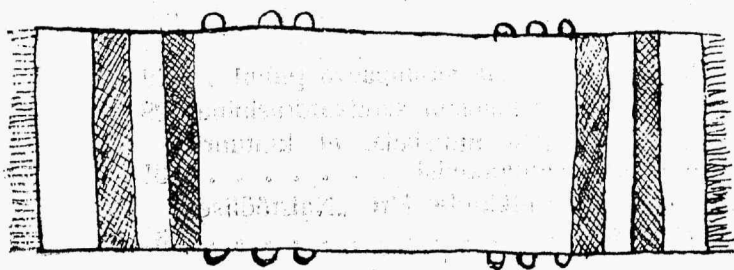
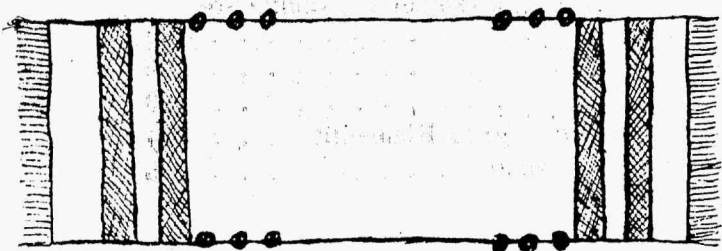
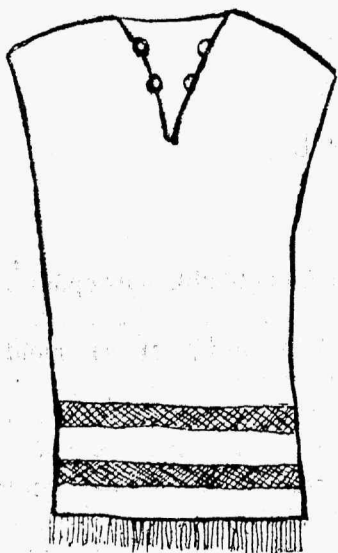
10. detsembril peeti ära Luukülas üldkülanõukoguline naisseltsiliste konverents, kus arutati läbi Georgijevi raiooni naiskolhoosnikkude kiri sm. Stalinile, mille tulemuseks oli see, et Luuküla naiskolhoosnikud ja -üksikmajapidajad kuulutasid välja 20-ne päeviku partei XVII kongressi eeltöök. Sellel konverentsil otsustati võistlus läbi viia puhtama ja kultuursema eluhoone eest, milleks läbi viia kolhoosides ja küla-des naisseltsiliste koosolekud, kus valida

brigaadid, kes hakkaksid tööd läbi viima ja järele vaatama. Võistluse jaoks eraldati neli preemiat — 3 preemiat külanõukogu poolt ja üks lugemistoa poolt. Kultuurtaseme tõstmiseks otsustati ühelhäälel üldhariduse ringist osa võtta.

Naisseltsilised võtsid otsuse vastu võidelda edaspidise kollektiviseerimise laiendamise eest ja *sammuda kollektiviseerimise eesrinnas.*

E. Kirkmann.

Sall-jakk

Iga salli võib ka jakina kanda, ainult vaja keskele umbes 25—30 sm. pikune sisselõige teha, ääred üle õmmelda või heegeldada, nõõbid ja aasad peab juurde õmblema. Kummagile küljele vaja samuti 3 nõõpi õmmelda ja vastavad aasad teha. Selga tuleb üle pea tõmmata.

Koolilapse kleit
tumedast kodusest riidest

SISUKORD

	Lhk.
Poliitiline osa:	
1. <i>S. Allermann</i> — Rahvusvaheline kommunistlik naistepäev	1
2. <i>A. Ossip</i> — Võidukongress	3
3. „Aitäh sulle, seltsimees Stalin, selle eest, et sa meid hindasid (sl. Dobrova kõne)	5
4. <i>R. Vakmann</i> — Sõjahädaoht	7
5. <i>A. Lukin</i> — Sõda sõjale (luuletus)	9
6. Agronoom <i>S. Kostin</i> — Valmisolekuga külvile võtame kevadet vastu	12
Ilukirjandus:	
7. Eduard Vilde (nekroloog)	14
8. <i>Ed. Vilde</i> — Kilter, kubjas, aidamees (katkend „Mahtra sõjast)	14
9. Villu Klementi	23
10. <i>Pasliita</i> — Villule (luuletus)	23
11. <i>Patarei poliitvangid</i> — Mälestades Villu Klementit	24
12. <i>Juuli Pöögelmann</i> — „Punane neitsi“	25
Lastekasvatusest:	
13. <i>S. Kirsch</i> — Terve ja andeka uue põlve eest	27
Sõnumid:	
14. Tervitus sl. Krupskajale tema 65. aasta sünnipäeva puhul	29
15. Sm. V. Kingissepa nim. E. T. Haridusmaja sanitaardrushiina	29
16. <i>Olga Viira</i> — Naisseltsilised ei tohi unustada, et kultuuri tõus on üks majandusliku tõusu nurgakivist	31
17. Luuküla külanõukogu naiskolhoosnikkude kiri „Naistöölise ja naiskolhoosniku“ toimetusele	31
Näputöö:	
18. Schall-jakk ja koolilapse kleit	32

Издательское Товарищество Иностранных Рабочих в СССР, Ленинград, Апраксин переулок № 2
Välismaatöölise Kirjastusühisus NSV Liidus, Leningrad, Apraksini põikuliits № 2

Hind 90 kop.

EESTI
RAHVUSRAAMATUKOGU
AR